

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av polislagen och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i den nya polislagen som träder i kraft vid ingången av 2014 samt i vissa lagar som har samband med den. Ändringarna som föreslås är i huvudsak av teknisk natur, men även några av kompletterande och preciserande natur ingår.

Det föreslås att bestämmelserna om förutsättningarna för användning av teleövervakning kompletteras så, att polisen kan för hindrande av brott beviljas tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till lockande av barn i sexuella syften eller med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning till olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem.

Det föreslås att förutsättningarna för användning av systematisk observation ändras så att de motsvarar bestämmelserna om systematisk observation i den nya tvångsmedelslagen.

Förutsättningarna för användningen av förtäckt inhämtande av information kompletteras så att förtäckt inhämtande av information inte är tillåtet i en bostad ens med medverkan av bostadens innehavare.

Så kallad överskottsinformation som fåtts genom teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation får även användas om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Beslut om användning av överskottsinformation som bevisning fattas av domstolen i samband med behandlingen av huvudsaken.

Den nya polislagens bestämmelser som gäller underrättelse om användning av hemliga metoder för inhämtande av information kompletteras när det gäller situationer där identiteten för den som är föremål för metoden för informationsinhämtningen inte är identifierad vid utgången av den utsatta tiden eller uppskovet. I dessa situationer ska han eller hon utan ogrundat dröjsmål skriftligen underrättas om metoden för inhämtandet av information när identiteten har utretts.

Samtidigt med denna proposition överlämnas den proposition som gäller ändring av den nya förundersökningslagen och den nya tvångsmedelslagen. Den nya polislagens bestämmelser om hemliga metoder för inhämtande av information och den nya tvångsmedelslagens bestämmelser om hemliga tvångsmedel är fast förknippade med varandra.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft samtidigt som den nya polislagen, dvs. den 1 januari 2014.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 BEDÖMNING AV NULÄGET	5
2.1 Polislagen	6
Teleövervakning	6
Förtäckt inhämtande av information	11
Användning av överskottsinformation	11
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	19
3.1 Målsättning	19
3.2 De viktigaste förslagen	19
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	19
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	19
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONENER	20
DETALJMOTIVERING	21
1 LAGFÖRSLAG	21
1.1 Polislagen	21
5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information	21
6 kap. Polisundersökning	30
1.2 Konkurrenslagen	30
1.3 Konsument säkerhetslagen	30
1.4 Räddningslagen	31
1.5 Järnvägslagen	31
1.6 Lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor	31
1.7 Lagen om skyddande av byggnadsarvet	31
1.8 Lagen om ett system för identifiering av djur	31
1.9 Utlänningslagen	31
1.10 Lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet	31
1.11 Avfallslagen	31
1.12 Biobankslagen	31
1.13 Lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet	31
2 IKRAFTTRÄDANDE	32
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	32
3.1 Teleövervakning	32
3.2 Förtäckt inhämtande av information	33
3.3 Användning av överskottsinformation	33
3.4 Bedömning av lagstiftningsordningen	35
LAGFÖRSLAG	36
1. Lag om ändring av polislagen	36
2. Lag om ändring av 37 § i konkurrenslagen	42
3. Lag om ändring av 46 § i konsument säkerhetslagen	43
4. Lag om ändring av 41 § i räddningslagen	43
5. Lag om ändring av 78 § i järnvägslagen	44
6. Lag om ändring av 47 § i lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor	44

7. Lag om ändring av 18 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet	45
8. Lag om ändring av 30 § i lagen om ett system för identifiering av djur.....	45
9. Lag om upphävande av 62 § i lagen om ändring av utlänningslagen	46
10. Lag om ändring av 48 § i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet	46
11. lag om ändring av 135 § i avfallslagen	47
12. lag om ändring av 38 § i biobankslagen	47
13. Lag om ändring av 3 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet	48
BILAGA.....	49
PARALLELLTEXT	49
1. Lag om ändring av polislagen.....	49
2. Lag om ändring av 37 § i konkurrenslagen.....	61
3. Lag om ändring av 46 § i konsument säkerhetslagen	62
4. Lag om ändring av 41 § i räddningslagen.....	63
5. Lag om ändring av 78 § i järnvägslagen	64
6. Lag om ändring av 47 § i lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor	65
7. Lag om ändring av 18 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet	66
8. Lag om ändring av 30 § i lagen om ett system för identifiering av djur.....	67
10. Lag om ändring av 48 § i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet	68
11. Lag om ändring av 135 § i avfallslagen.....	69
12. Lag om ändring av 38 § i biobankslagen	70
13 Lag om ändring av 3 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet	71

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Den gällande polislagen (493/1995) trädde i kraft i början av oktober 1995. Efter att polislagen stiftades har den ändrats i flera represser. Det fanns behov av ändringar i lagstiftningen, av vilka som de viktigaste kan nämnas att bestämmelserna om polisens inhämtande av information och bestämmelserna om hemliga tvångsmedel i tvångsmedelslagen på grund av flera delreformer delvis kommit att bli en oklar och svårhanterlig helhet.

Den nya polislagen (872/2011) godkändes i riksdagen den 15 mars 2011 och riksdagen gav sitt svar till regeringen den 6 juli 2011. Den nya polislagen träder i kraft den 1 januari 2014. Nedan avses med "nya polislagen" den polislagen som träder i kraft vid ingången av år 2014 och med "gällande polislagen" den polislagen som är i kraft fram till dess.

Polislagen är en allmän lag som reglerar polisens verksamhet. I den nya polislagen finns exaktare och mera heltäckande bestämmelser om polisens befogenheter än i gällande polislagen, dels med beaktande av de grundläggande och mänskliga rättigheterna och dels brottsbekämpningens behov. Paragrafen om polisens uppgifter har kompletterats och förutom att bl.a. förebygga, utreda och föra brott till åtalsprövning nämns där även att avslöja brott.

I 1 kap. i den nya polislagen finns allmänna bestämmelser om polisens verksamhet, såsom principer. I lagen har som nya principer införts respekt för de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt principen om ändamålsbundenhet. Dessutom har ändamålsenhetsprincipen och principen om minsta olägenhet kompletterats. I lagens 2 kap. finns bestämmelser om polisens allmänna befogenheter, som även har karakteriserats som ordningspolisens befogenheter. I lagens 3 kap. finns bestämmelser om säkerhetskontroller i polisens lokaler, i 4 kap. om teknisk övervakning och rätt att få information, i 5 kap. om hemliga metoder för inhämtande av information, i 6 kap. om polisundersökning, i 7 kap. om tystnadsplikt och tyst-

nadsrätt, i 8 kap. om skadestånd och arvoden och i 9 kap. finns särskilda bestämmelser.

I den nya polislagen finns bestämmelser om de hemliga metoder för inhämtande av information som får användas för förhindrande och avslöjande av brott. I vissa fall får metoderna för inhämtande av information användas även för att säkerställa att en polisiär åtgärd ska kunna vidtas tryggt och för att avvärja en allvarlig fara. De hemliga metoder för inhämtande av information som regleras i lag är teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning, teknisk observation av utrustning) samt inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, täckoperationer och deltagande i kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser, bevisprovokation genom köp och användning av informationskällor. Därutöver finns det i 5 kap. i den nya polislagen bestämmelser om bl.a. hemligt inhämtande av information för att avslöja brott, fortsatt hemligt inhämtande av information för utredning av brott, säkerheten för en polisman vid förtäckt inhämtande av information, täckoperation och vid bevisprovokation genom köp, skyddande av hemligt inhämtande av information, förbud mot avlyssning och information, överskottsinformation och användningen av denna, samt underrättelse om hemligt inhämtande av information och tillsyn över hemligt inhämtande av information.

Den nya polislagen bereddes samtidigt med den nya förundersökningslagen (805/2011) och den nya tvångsmedelslagen (806/2011). Lagarna bereddes tillsammans och de träder i kraft samtidigt den 1 januari 2014. Bakgrunden till den samtida beredningen av dessa tre lagar var den, att polislagens hemliga metoder för inhämtande av information och tvångsmedelslagens hemliga tvångsmedel till sina väsentliga delar är förknippade med varandra, trots att det finns några olikheter mel-

lan kapitlen som reglerar metoderna för inhämtande av information.

Totalreformen av de tre nämnda lagarna bereddes av den kommission som justitieministeriet och inrikesministeriet tillsatte den 12 mars 2007. Genomförandet av totalreformen upptogs även i regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens II regering. Förundersöknings- och tvångsmedelskommissionen överlämnade sitt betänkande den 20 maj 2009 (justitieministeriets kommittébetänkande 2009:2). I betänkandet föreslogs att det stiftas en ny förundersökningslag, ny tvångsmedelslag och en ny polislag. Kommitténs betänkande var på en omfattande remiss fram till utgången av augusti 2009. Ett sammandrag av utlåtandena har publicerats som inrikesministeriets publikation 34/2009.

För den fortsatta beredningen av totalreformen av polislagen, förundersökningslagen och tvångsmedelslagen tillsatte justitieministeriet och inrikesministeriet en styrgrupp den 30 september 2009. Under den fortsatta beredningen framlades i enlighet med styrgruppens uppdrag två regeringspropositioner, den ena är uppbyggd kring förundersökningslagen och tvångsmedelslagen (justitieministeriets föredragningsansvar; RP 222/2010 rd) och den andra kring polislagen (inrikesministeriets föredragningsansvar; RP 224/2010 rd). Propositionerna lämnades till riksdagen den 29 oktober 2010. Utgående från propositionen för förnyande av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen uppgjorde lagutskottet ett betänkande (La UB44/2010 rd), om vilket grundlagsutskottet (GrUU 66/2010 rd) och förvaltningsutskottet (FvUU 50/2010) yttrade sig. Förvaltningsutskottet beredde för sin del ett betänkande om propositionen om ett förnyande av polislagstiftningen (FvUB 42/2010 rd), om vilket grundlagsutskottet (GrUU 67/2010 rd) och lagutskottet (LaUU 21/2010 rd) yttrade sig.

Redan innan lagarna har trätt i kraft har man observerat behov av att ändra dem. Detta hänför sig i synnerhet till 5 kap. som gäller hemliga metoder för inhämtande av information i den nya polislagen och till 10 kap. som gäller hemliga tvångsmedel i den nya tvångsmedelslagen, i vilka bestämmelserna som gäller samma metoder för inhämtande

av information ställvis ogrundat avviker från varandra. Därför överlämnas samtidigt med denna proposition en regeringsproposition där det föreslås att den nya förundersökningslagen och den nya tvångsmedelslagen ändras. Över huvudtaget när det är fråga om en så omfattande lagstiftningshelhet har man i beredningsskedet av lagarna inte kunnat beakta alla omständigheter som berörs av behovet och innehållet i regleringen. Dessutom har det skett ändringar i den lagstiftning som anknyter till den nya polislagen, nya förundersökningslagen och den nya tvångsmedelslagen efter det att de nya lagarna godkändes. Även i regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering konstateras att reformerna av förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagen ska styras, vilket kan anses innebära att i synnerhet de klarläggande lagstiftningsändringar som behövs ska göras.

En anmärkningsvärd del av de lagstiftningsändringar som föreslås i denna proposition kan karakteriseras som tekniska eller som ändringar som förtydligar innehållet i lagtexten. Även befogade sakliga ändringar har naturligtvis tagits med, som framförallt till sin omfattning är sådana att beredningen av dem har varit möjlig inom den tämligen korta tidtabellen i detta sammanhang. Regeringspropositionens karaktär är sådan att den kompletterar den tidigare propositionen och korrigerar och preciserar den lagstiftning som utgår från denna, vilket har lett till att propositionen innehåller inte alla de avsnitt som i allmänhet ingår i regeringspropositioner av full längd. Detta gäller t.ex. presentationen av lagstiftningen och internationell jämförelse.

2 Bedömning av nuläget

I avsnittet som gäller bedömning av nuläget behandlas de lagstiftningsändringar som det finns behov av att motivera närmare. Bakgrunden till de lagstiftningstekniska och med dem jämförbara ändringarna behandlas i detaljmotiveringen.

2.1 Polislagen

Hemliga metoder för inhämtande av information

Teleövervakning

Från början av juni 2011 trädde den nya 8 b § (540/2011) i 20 kap. i strafflagen (39/1889) i kraft, enligt vilken lockande av barn i sexuella syften är en straffbar gärning. Till det nämnda brottet gör sig den skyldig som enligt paragrafens 1 mom. föreslår ett möte eller andra kontakter med barn så att det av förslaget innehåll eller av omständigheterna annars framgår att syftet är att på det sätt som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. tillverka bilder eller bildupptagningar som på ett sedlighetssårande sätt visar ett barn eller att rikta ett brott som avses i 20 kap. 6 eller 7 § mot ett barn (sexuellt utnyttjande av barn eller grovt sexuellt utnyttjande av barn). Om, enligt 2 mom., inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, döms för lockande av barn i sexuella syften också den som lockar en person som är under 18 år att ha samlag eller företa någon annan sexuell handling på ett sätt som avses i 8 a § i strafflagen (köp av sexuella tjänster av ung person) eller uppträda i en anordnad pornografisk föreställning.

Typiskt för det brott som avses i 20 kap. 8 b § 1 mom. i strafflagen (s.k. grooming) är att det görs med hjälp av informationsteknologi, dvs. datorer och digital datakommunikation. Det är således alltså fråga om ett brott som begås med användning av en teleadress eller teleterminalanslutning. Enligt 5 kap. 8 § 2 mom. 2 punkten i den nya polislagen (även 10 kap. 6 § 2 mom. 2 punkten i den nya tvångsmedelslagen) förutsätter användningen av teleövervakning för brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning att det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i två år. Med stöd av 9 § 1 mom. 4 punkten i samma kap. kan teleövervakning dock användas oberoende av det maximistraff som föreskrivs för brottet då det gäller ett brott som begås genom användning av teleadress eller teleterminalutrustning om innehavaren av teleadressen eller teleterminalutrustningen ger sitt samtycke till detta.

När 20 kap. 8 b § i strafflagen stiftades som en del av en större helhet som gäller reformen av sexualbrott som riktar sig mot barn, fäste inte de parter som under olika skeden av beredningen hördes uppmärksamheten på behovet av att använda teleövervakning vid utredning av det brott som avses i 1 mom. Efter detta har det i olika sammanhang, bl.a. i samband med utbildning, ansetts att detta brott borde omfattas av teleövervakning. I det nya programmet för inre säkerhet som godkändes av statsrådet i juni 2012 förutsätts att man överväger om teleövervakning borde möjliggöras även vid förhindrande och utredning av det brott som avses i 20 kap. 8 b § i strafflagen.

T.ex. på grund av att kontakten ofta inte sker i gärningsmannens eget namn kan teleövervakning vara en viktig och effektiv metod för att förhindra sådana brott. I och för sig gäller det inte med tanke på maximistraffet ett allvarligt brott, men å andra sidan gjordes i samband med reformen av polislagstiftningen teleövervakning möjlig vid utredning av ett brott med lägre maximistraff, dvs. utnyttjande av person som är föremål för sexhandel enligt 20 kap. 8 § i strafflagen. Nu är det fråga om förhindrande av sexualbrott som riktar sig mot barn och att ingripa i brottslig verksamhet så att de allvarligare brotten, dvs. tillverkning av barnpornografisk bild och brott som gäller utnyttjande av barn, förhindras.

De synpunkter som konstateras ovan hänför sig framför allt till de gärningar som avses i 20 kap. 8 b § 1 mom. i strafflagen. Paragrafens 2 mom. avser situationer som beräknas vara synnerligen ovanliga och i vilka rekvisiten för människohandel eller koppleri inte uppfylls. I dessa situationer sker inte lockandet nödvändigtvis i samma utsträckning med utnyttjande av informationsteknologi som i de gärningar som avses i 1 mom. Trots detta är det inte möjligt att särskilja momenten från varandra så, att det vore befogat att avgränsa teleövervakning till att endast omfatta de gärningar som avses i 1 mom. Lockande av barn till att mot betalning erbjuda sexuella tjänster eller att uppträda i en anordnad pornografisk tillställning ska även kunna förhindras genom användning av teleövervakning.

Som redan konstaterades, kan teleövervakning enligt 5 kap. 8 § 2 mom. 2 punkten i nya polislagen alltså användas vid förhindrande av ett brott som begåtts med användning av teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är minst två års fängelse. Detta krav på maximistraff finns inte enligt 9 § 1 mom. 4 punkten, om teleövervakningen med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning riktas mot adressen eller utrustningen. I regeringens propositioner om nya polislagen och nya tvångsmedelslagen (RP 224/2010 rd och RP 222/2010 rd) föreslogs det en möjlighet att använda teleövervakning vid förhindrande av samtliga brott som begås med användning av teleadress eller teleterminalutrustning, dvs. utan något krav på maximistraff. I regeringspropositionerna utgick man ifrån att teleövervakning är en effektiv och i många fall till och med avgörande undersökningsmetod vid förhindrande och utredning av brott som begåtts med användning av teleadress och teleterminalutrustning. Med teleövervakning ingriper man dessutom inte i kärnområdet för skyddet av förtroliga meddelanden, eftersom identifieringsuppgifterna enligt praxis för riksdagens grundlagsutskott inte ingår i kärnområdet för den grundläggande fri- och rättigheten för sekretess i fråga om konfidentiella meddelanden (t.ex. GrUU 67/2010 rd, GrUU 66/2010 rd, GrUU 37/2002 rd, s. 3/I och GrUU 26/2001 rd, s. 3/II).

I motiveringen framfördes även att den aktuella bestämmelsen, dvs. 5 kap. 8 § 2 mom. 2 punkten (jmf. 10 kap. 6 § 2 mom. 2 punkten i den nya tvångsmedelslagen) delvis ersätter 31 c § 1 mom. i den gällande polislagen. Det föreslogs att "ett brott som är riktat mot ett automatiskt databehandlingssystem och begås med användning av en teleterminalutrustning" i det senare nämnda lagrummet skulle ersättas med "brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning" på så sätt, så att det inte föreskrivs om brottets svårhetsgrad. Med denna ändring avsågs att i momentet inte heller längre särskilt nämna hotande av någon som ska höras vid rättskipning eller olaga hot, eftersom teleövervakning kan användas också för förhindrande av dessa brott om de

har begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning. Dessutom fästes uppmärksamhet vid att av de principer som styr användningen av hemliga metoder för inhämtande av information så styr i synnerhet proportionalitetsprincipen användningen av dessa metoder i det avseendet att de inte används i fall som inte har någon större betydelse.

Den nya polislagens 5 kap. 8 § 2 mom. 2 punkt fick sin slutliga utformning i enlighet med grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 67/2010 rd). Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande att ändringen innebär att teleövervakning kan användas också för att förhindra brott som till svårighetsgraden inte kan jämföras med de brott som ligger till grund för denna övervakning. Enligt 10 § 3 mom. i grundlagen kan det genom lag bestämmas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden. Grundlagsutskottet hänvisade till att till sådana brott räknas enligt förarbetena till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna t.ex. narkotikabrott, grova våldsbrott samt lands- och högförräderi (RP 309/1993 rd, s. 58/II). Dessutom har utskottet ansett det möjligt att rätten att få identifieringsuppgifter inte binds till vissa typer av brott, om bestämmelserna i övrigt uppfyller de allmänna kraven på begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 26/2001 rd, s. 3/II och GrUU 37/2002 rd, s. 3/I). Enligt grundlagsutskottet hade ändringarna utvidgat teleövervakning även till sådana brott som inte kan betraktas som sådana i grundlagen avsedda brott som äventyrar individens och samhällets säkerhet eller hemfriden. Enligt utskottet krävdes för en behandling av lagen i normal lagstiftningsordning en begränsning av 2 punkten till att gälla brott av nämnd typ eller som till svårighetsgraden kan jämföras med dem.

Som en följd av grundlagsutskottets utlåtande konstaterade förvaltningsutskottet (FvUB 42/2010 rd s. 6) att 8 § 2 mom. 2 punkten ska ändras så att det strängaste straffet för brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning ska vara fängelse i minst två år. I grundlagsut-

skottets utlåtande förblev utskottets ställningstagande delvis obeaktat, enligt vilket identifieringsuppgifterna enligt utskottets praxis inte ingår i kärnområdet för den grundläggande fri- och rättigheten för sekretess i fråga om konfidentiella meddelanden (t.ex. GrUU 37/2002 rd, s. 3/I och GrUU 26/2001 rd, s. 3/II).

Propositionen om den nya tvångsmedelslagen (RP 222/2010 rd) behandlades i lagutskottet. För teleövervakningens del hänvisade lagutskottet till grundlagsutskottets utlåtande att bedömningen kan beakta hur grovt brottet är. I utskottets betänkande konstateras att de brott som ligger till grund för rätten till teleövervakning avgränsas så här utesluter i och för sig en del brott mot individens och samhällets säkerhet och hemfrid (t.ex. falskt alarm och hemfridsbrott), men på det hela taget kan det anses vara tydligt och motiverat att ställa krav på att det strängaste straffet ska vara fängelse i två år. Nämnade synpunkter bör beaktas även vid beredningen av polislagen.

Enligt 31c § i gällande polislag har en polisman för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleövervakning mot en teleanslutning, teleadress eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda, eller tillfälligt stänga en sådan anslutning eller anordning, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, till ett brott som är riktat mot ett automatiskt databehandlingssystem och begås med användning av en teleterminalutrustning, till koppleri, hotande av någon som skall höras vid rättskipning, olaga hot, narkotikabrott, straffbart försök till något av de brott som avses ovan eller till förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. Paragrafen fick sin nuvarande utformning i samband med att lag 525/2005 stiftades. I detaljmotiveringen i regeringens proposition (RP 266/2004 rd) nämns att förutsättningarna för teleövervakning ska ändras så att de blir desamma som förutsättningarna för teleövervakning enligt 5 a kap. 3 § tvångsmedelslagen.

Enligt 5 a kap. 3 § 1 mom. 2 punkten i gällande tvångsmedelslag kan teleövervakning alltså användas när det finns skäl att misstänka någon för ett brott som har riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som har begåtts med användning av en teleterminalutrustning. Punkten togs in i lagen i samband med tillkomsten av kapitlet (lag 402/1995). I regeringens propositionens allmänna motivering (RP 22/1994 rd, s. 14) konstateras att sådana brott är t.ex. olovligt brukande av en dator (28 kap. 7 § i strafflagen), företagsespioneri (30 kap. 4 § i strafflagen) och datorskadegörelse (35 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen). Dessa brott kan enligt den allmänna motiveringen inbegripa stora ekonomiska värden, och de uppgifter som kan fås genom teleövervakning kan ofta ha en avgörande betydelse för utredningen. I motiveringen till paragrafen (regeringens proposition s. 27) lyfts dessutom fram dataintrång, som ingick i regeringens propositionen 94/1993 rd som behandlades av riksdagen vid den tid då regeringens proposition överlämnades till riksdagen. Riksdagens grundlagsutskott konstaterade allmänt i sitt utlåtande (GrUU 8/1994) i fråga om teleövervakning att ett ingripande i föreslagen omfattning i telefonhemligheten enligt utskottets mening på grund av det viktiga och godtagbara betydande samhällsintresse som ligger bakom bemyndigandet att ingripa samt med beaktande av de rättskyddsarrangemang som är förknippade med förfarandet kan genomföras i vanlig lag.

Avgränsningen som innebär ett maximistraff på två år betyder att det kan användas teleövervakning t.ex. vid förhindrande av olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet (38 kap. 3 § i strafflagen) och dataintrång (38 kap. 8 § i strafflagen) som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem i enlighet med 5 kap. 9 § 1 mom. 4 punkten i den nya polislagen endast med samtycke av den som innehar den aktuella teleadressen eller teleterminalanslutningen. Avgränsningen av dessa brott fick nyligen stor uppmärksamhet i samband med omfattande brott mot datasäkerheten. Att få det samtycke som krävs för teleövervakning var i det sammanhanget problematiskt.

Med målsägandens samtycke kan det genom samtyckesbaserad teleövervakning som riktas mot målsägandens telefonnummer utredas från vilket nummer någon har ringt till målsägandens telefon. I datanätet är situationen i allmänhet en annan, dvs. målsägandens samtycke för att skaffa identifikationsuppgifter som riktar sig mot hans eller hennes apparat är inte tillräckligt för att spåra den person som är föremål för teleövervakningen. Detta har samband med verksamhetsmodellen för det öppna datanätet. Samtyckesbaserad teleövervakning som riktar sig mot en teleadress eller teleterminalanslutning möjliggör endast utredning av ett steg bakåt. Gärningsmannen bryter sig ofta inte in i sitt objekt direkt från den egna anslutningen eller adressen, utan spåren sopas igen genom att flera olika apparater utnyttjas via vilka man slutligen tar kontakt till målapparaten. Varje kontakt är enskild, det är inte fråga om transport av ett och samma meddelande. Som mest kan dessa steg uppgå till flera tiotal. För att klarlägga kedjan måste innehavaren av varje apparat i kedjan ge sitt samtycke till teleövervakning. Till den del en eventuell samtyckesgivare nås har han eller hon inte nödvändigtvis intresse eller vilja att ge sitt samtycke, vilket i praktiken kan göra det omöjligt att förhindra brottet.

I grundlagsutskottets utlåtande konstateras, att propositionen utvidgar teleövervakning även till förhindrande av sådana brott som inte kan betraktas som sådana i grundlagen avsedda brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden. Ställningstagandet om utvidgandet av teleövervakningen är motiverat när det gäller sådana brott som enligt den gällande polislagen inte omfattas av teleövervakning. Dessa är brott som begås med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning, som inte riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem. Vid förhindrande av olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet och dataintrång som riktar sig mot ett sådant system är det möjligt att redan nu använda teleövervakning. Med beaktande av motiveringen i grundlagsutskottets utlåtande kan det inte heller dras en sådan slutsats att det vore skäl att inskränka kretsen av brott som omfattas av teleövervakning av

t.ex. den orsaken att den lagstiftningslösning som man stannade för vid den tidigare lagberedningen (RP 22/1994 rd och GrUU 8/1994 rd) inte längre kan anses uppfylla de krav som systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna ställer.

De utskottsutlåtanden och utskottsbetänkanden som gäller reformen av polislagstiftningen färdigställdes under de sista dagarna under den senaste valperioden, varför det blev mycket litet tid att fundera över alla omständigheter som inverkar på saken. Detta gäller även frågan om möjligheten att använda teleövervakning vid förhindrande av brott som begås med användning av teleadress och teleterminalutrustning. Det fanns inte tillräckligt med tid att bl.a. fundera över vilka brott som ställs utanför möjligheten att använda teleövervakning med tanke på maximitrafik på två år enligt 5 kap 8 § 2 mom. 2 punkten i den nya polislagen.

I sitt utlåtande GrUU 67/2010 rd (även GrUU 66/2010) konstaterar grundlagsutskottet att rätten att få identifieringsuppgifter inte binds till vissa typer av brott, om bestämmelserna i övrigt uppfyller de allmänna kraven på begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt grundlagsutskottets praxis är dessa förutsättningar följande:

- 1) om begränsningen föreskrivs i lag,
- 2) begränsningen är noggrant avgränsad och exakt fastställd,
- 3) orsaken som ligger till grund för begränsningen är godtagbar med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna och den krävs av ett vägande samhällsligt behov,
- 4) begränsningen gäller inte kärnområdet för en grundläggande fri- och rättighet,
- 5) begränsningen är nödvändig för att uppnå ett godtagbart syfte samt det rättsgoda som den grundläggande fri- och rättigheten skyddar och det intresse som ligger till grund för begränsningen står i rätt proportion sinsemellan,
- 6) vid genomförandet av begränsningen har man sört för tillräckliga rättsskyddsarrangemang och
- 7) begränsningen står inte i konflikt med människorättsförpliktelser.

I detta sammanhang behöver man inte särskilt ta ställning till flesta av begränsnings-

förutsättningarna. Frågan om rättsskyddsarrangemang har inte behandlats tidigare. Det finns också skäl att konstatera, att enligt 5 kap. 10 § 1 mom. i den nya polislagen ska domstolen besluta om teleövervakning enligt 8 § 2 mom., dvs. alltså inbegripet de situationer då teleövervakningen gäller brott som har begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning. I och för sig får i enlighet med 10 § 2 mom. en anhållningsberättigad polisman i brådskande situationer temporärt besluta om att teleövervakning ska användas, men om domstolen anser att förutsättningarna för åtgärden saknas ska i enlighet med kapitlets 57 § inhämtandet av informationen avslutas och det material som fåtts på detta sätt och anteckningarna om de uppgifter som fåtts på detta sätt genast utplånas. För tillsyn över hemliga metoder för inhämtande av information finns ett särskilt system i enlighet med 63 §.

Vad gäller punkterna 3 och 5 i förteckningen över de allmänna begränsningsförutsättningarna när det gäller de grundläggande rättigheterna, är det skäl att ännu som komplettering till det som redan framförts betona teleövervakningens nödvändighet vid förhindrande av de aktuella brotten som begås med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning. Övriga metoder som motsvarar metoderna för förhindrande då det gäller brott utanför datanätet används i allmänhet inte för dessa brott. Dessutom bevaras bevismaterialet en tämligen kort tid i datanätet. Olovligt brukande, skadegörelse och dataintrång som sker med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning är sällan enstaka brott, utan de utgör delgärningar i större brottsbrottsförlopp. Det samma kan även gälla kränkning av kommunikationshemlighet, för vars del det särskilt ska konstateras att genom det nämnda brottet kränks målsägandens rätt till skydd för förtroliga meddelanden. Inte heller när det gäller kränkning av kommunikationshemlighet är målsägandens samtycke nödvändigtvis tillräckligt för att förhindra brottet.

Till trygghet av målsägandens kommunikationsrelaterade rättigheter hänför sig heller inte av de aktuella brotten endast kränkning av kommunikationshemlighet, utan även olovligt brukande, skadegörelse och da-

taintrång som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning. Om ett automatiskt databehandlingssystem är föremål för brottet så används den aktuella datatekniken i allmänhet även vid förtrolig kommunikation. I en vidare betraktelse är det alltså fråga om trygghet av individens kommunikationsrelaterade rättigheter och det straffrättsliga skyddet av förtrolig kommunikation. Som exempel kan nämnas en situation där en tredje part i hemlighet följer med kommunikationen mellan datoranvändare med hjälp av de sabotageprogram som datorerna smittats med, och röst- och bildmaterial lagras i gärningsmannens dator. Dessutom är det fråga om äventyrande av skyddet för förtroliga meddelanden när kameran eller mikrofonen till en dator som finns i ett utrymme eller en plats som omfattas av hemfrid eller offentligt frid kapas genom datorintrång eller installation av ett sabotageprogram i datorn så att det går att följa med diskussionen mellan de personer som befinner sig i utrymmet eller på platsen.

Det strängaste föreskrivna straffet för olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet och dataintrång är fängelse i ett år. Brotten kan alltså inte karaktäriseras som ringa, trots att de är lindrigare än de brott för vars förhindrande teleövervakning i allmänhet kan användas. Såsom det konstaterats ovan, så nämns det i 5 kap. 8 § 2 mom. i den nya polislagen ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är t.o.m. lägre än detta (utnyttjande av person som är föremål för sexhandel). I sig kan de aktuella brotten variera beroende av gärningssätten och därmed också när det gäller hur allvarliga och skadliga brotten är. Denna synpunkt gäller dock alla brott som berättigar till användning av hemliga metoder för inhämtande av information.

Anmärkningsvärt är att tillstånd även för teleövervakning kan beviljas enligt momentet. I princip prövas saken alltid av domstol och då ska t.ex. proportionalitetsprincipen enligt 1 kap. 3 § i den nya polislagen beaktas. I enlighet med proportionalitetsprincipen ska polisens åtgärder kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande dess uppdrag är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra

motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. De bestämmelser som reglerar användningen av metoderna för inhämtande av information och beslutande om användningen kan alltså leda till att domstolen inte beviljar tillstånd för användning av metoden för inhämtande av information, trots att brottsrubriceringen som sådan berättigar till detta. Med beaktande av detta och det som nämnts tidigare finns det fog för att till 5 kap. 8 § 2 mom. i den nya polislagen lägga till brott, vid vilkas förhindrande teleövervakning kan användas. Dessa brott är lockande av barn i sexuella syften samt olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet och dataintrång som begåtts med hjälp av teaddress eller teleterminalutrustning. Motsvarigheten med gällande lagstiftning betonas av att till denna del föreskrivs som förutsättning för användning av teleövervakning att brottet riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem. Trots att det i regeringens proposition RP 224/2010 rd konstaterades (s. 42) att uttrycket "automatiskt databehandlingssystem" är föråldrat, har det dock ett så vedertaget innehåll att det veterligen inte har förekommit problem vid den praktiska tillämpningen. Fastän uttrycket framför allt innefattar datorer, innefattar det även annan informations-teknologi som lämpar sig för att bearbeta, spara och överföra andra data.

Förtäckt inhämtande av information

I 5 kap. 15 § i den nya polislagen finns bestämmelser om förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar. Bestämmelser om motsvarande metod för inhämtande av information finns i 10 kap. 14 § i den nya tvångsmedelslagen.

I paragrafen om förtäckt inhämtande av information i den nya tvångsmedelslagen infördes i samband med riksdagsbehandlingen ett nytt 3 mom., enligt vilket förtäckt inhämtande av information inte är tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan. Detta grundade sig på grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 66/2010 rd, s. 8) där det hänvisas till lagförslagets motivering enligt vil-

ken förtäckt inhämtande av information inte ska vara möjligt i en bostad. Utskottet ansåg med hänsyn till hemfridsskyddet i grundlagen att det är nödvändigt att skriva in den här inskränkningen i bestämmelsen. Det förut-sattes dock inte att ett tillägg med detta innehåll skulle göras i den nya polislagen.

Utgångspunkten är att innehållet i bestämmelserna om hemliga metoder för inhämtande av information i 5 kap. i den nya polislagen och i bestämmelserna om hemliga tvångsmedel i 10 kap. i den nya tvångsmedelslagen i allt väsentligt ska motsvara varandra. Detta var även en av de bakomliggande målsättningarna för totalreformen av lagarna. Därför är det motiverat att bestämmelserna om förtäckt inhämtande av information i 5 kap. 15 § i den nya polislagen motsvarar 10 kap. 14 § i den nya tvångsmedelslagen.

Användning av överskottsinformation

Enligt 5 kap. 53 § i den nya polislagen avses med överskottsinformation sådan information som fåtts genom teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation, när informationen inte har samband med ett brott eller avvärjande av fara eller när den gäller något annat brott än det för vars förhindrande eller avslöjande tillståndet har getts eller beslutet fattats. Trots att det inte särskilt nämns i paragrafen kan man utgå ifrån att överskottsinformation har fåtts genom användning av en lagenlig hemlig metod för inhämtande av information. Detta innebär t.ex. att beslut om att metoden ska användas har fattats på ett korrekt sätt och vid användningen av den hemliga metoden för inhämtande av information har de villkor och begränsningar som framkommer ur beslutet iakttagits liksom de lagrum som styr användningen. Ändringar t.ex. i brottsrubriceringen som sker efter att beslutet om användning av en metod för hemligt inhämtande av information har fattats innebär ännu inte att det är fråga om överskottsinformation.

Bestämmelser om användning av överskottsinformation finns i 5 kap. 54 § i den nya polislagen. Enligt paragrafens 1 mom. får överskottsinformation användas i samband med utredning av brott, när informatio-

nen gäller ett brott för vars förhindrande det skulle ha fått användas sådant inhämtande av information enligt detta kapitel genom vilket informationen har fåtts. Beslut om användning av överskottsinformation ska fattas av domstolen, om den är behörig att fatta beslut om den metod för inhämtande av information med vilken informationen har fåtts.

Enligt 2 mom. får överskottsinformation dessutom alltid användas för förhindrande av brott, för inriktning av polisens verksamhet och som en utredning som stöder det att någon är oskyldig. I sig kan i 2 mom. nämnda inriktning av polisens verksamhet även hänföra sig till i 1 mom. nämnda utredning av brott, vilka även stöder motiveringen för 2 mom. I motiveringen konstateras (RP 224/2010 rd, s. 139) att inriktning av polisens verksamhet kan gälla att informationen inte används som bevis utan för inriktning av förundersökningen. Inriktning av förundersökningen avser t.ex. val av undersökningslinje. Enligt motiveringen kan överskottsinformation sålunda användas som hjälp i detta avseende, också när det är fråga om smärre brott.

Från det som föreslogs i regeringens proposition RP 224/2010 rd avviker 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen. Enligt förslaget i regeringspropositionen skulle överskottsinformation enligt paragrafens 1 mom. ha fått användas vid utredning av ett sådant brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är minst två års fängelse. Överskottsinformation skulle enligt regeringspropositionen ha fått användas även vid utredning av stöld och häleribrott. Det förslogs inte att bestämmelsen skulle ha innefattat att domstolen deltar i beslutsfattandet om användningen av överskottsinformation.

Bestämmelsen om användning av överskottsinformation i 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen fick sin slutliga utformning i enlighet med grundlagsutskottets utlåtande vid riksdagsbehandlingen. Utskottet konstaterade (GrUU 67/2010 rd, s. 4—5) att den föreslagna bestämmelsen är problematisk, för det första därför att den enbart utgår från att brottet ska motivera tvångsmedlet, fastän beslutet om metoden att inhämta information ska väga in villkoren för tvångsmedlet i fråga och de allmänna kriterierna enligt 5 kap. 2 § för att använda hemliga metoder att inhämta

information. Dessutom ska tillståndsbeslutet alltid fattas efter prövning. För det andra blir användningen av hemliga metoder att inhämta information enligt 54 § betydligt mer omfattande än vad bestämmelserna i kapitlet i övrigt säger om villkoren för att använda dem. Bestämmelsen måste ändras så att beslut om användning av överskottsinformation fattas av domstolen, när överskottsinformation har tagits fram med metoder för informationsinhämtning vars användning kräver domstolsbeslut. Dessutom får överskottsinformation användas bara för att förhindra eller avslöja sådana brott i fråga om vilka man hade kunna kräva att få använda en sådan metod som gett informationen. Annars kan lagförslaget inte behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Dessa synpunkter beaktade förvaltningsutskottet i sitt betänkande (FvUB 42/2010 rd).

I gällande polislag finns inga bestämmelser alls om överskottsinformation eller användningen och sparandet av denna. I 5 a kap. 13 § i gällande tvångsmedelslag finns bestämmelser om förvaring av överskottsinformation. När den gällande tvångsmedelslagen var föremål för en mera omfattande översyn behandlades i regeringspropositionens allmänna motivering även frågan om användningen av överskottsinformation vid förundersökning (RP 52/2002 rd, s. 28 och 29.) I det sammanhanget konstateras att användningen av överskottsinformation är tillåten, eftersom detta inte har förbjudits, och att detta är ett medvetet beslut av lagstiftaren.

I den allmänna motiveringen till regeringens proposition RP 52/2002 rd konstateras att det inte är vare sig förnuftigt eller realistiskt att försöka förhindra användningen av överskottsinformation vid förundersökningen. Att skydda personer från en alltför omfattande användning av avlyssning kan inte ske i efterhand genom att man begränsar användningen av den information som erhållits genom avlyssning som redan har ägt rum. I propositionen konstateras även att det inte heller finns någon annan godtagbar grund för att försvåra förundersökningen och skydda gärningsmän genom att förhindra att informationen används. Därför bör man enligt regeringspropositionen förhålla sig på samma sätt till användningen av överskottsinforma-

tion som till annan information som av en slump kommit till polisens kännedom, oberoende av om informationen gäller ett brott för vars utredning tillstånd till avlyssning kunde ha erhållits eller inte. Överskottsinformation har hur som helst kommit till polisens kännedom, och det går inte att ändra på detta sakläge i efterhand.

När det gäller användning av överskottsinformation vid rättegång konstateras i regeringens proposition RP 52/2002 rd att den grundläggande utgångspunkten för bevisrätten i Finland är principen om fri bevisföring och bevisprövning, som allmänt anses skapa de bästa förutsättningarna för att få fram sanningen vid rättegången. I enlighet med regeringspropositionen skulle ett förbud mot att använda överskottsinformation innebära ett stort avsteg från denna princip och skulle också annars vara främmande för vårt rättssystem. Enligt propositionen utgör detta dock inte hinder för att domstolen i ett enskilt fall kan besluta om förbud mot användning. I praktiken avgörs saken genom att man bedömer och överväger dels de intressen eller värden som skall skyddas genom förbudet och kravet på en rättvis rättegång, dels bevisens betydelse och strävan att få reda på den materiella sanningen.

När regeringens proposition RP 52/2002 rd bereddes fanns ingen rättspraxis som gällde användningen av överskottsinformation som bevis. Sedan har högsta domstolen i sitt avgörande HD 2007:58 ansett att en ljudupptagning som erhållits med hjälp av teknisk avlyssning kunde användas som bevis i ett brottmål trots att tingsrättens tillstånd till avlyssning senare hade upphävts till följd av klagan och upptagningen innehöll sådan överskottsinformation som avses i 5 a kap. 13 § tvångsmedelslagen. När det gäller användning av överskottsinformation hänvisas i avgörandet dels till den prövning som domstolen gör i varje enskilt fall, vilket konstateras i RP 52/2002 rd. Det lyfts fram, att syftet med det eventuella vittnesförbudet i detta fall är att trygga skyddet för privatlivet och förtroliga meddelanden i enlighet med 10 § i grundlagen samt att förhindra kränkningar av denna grundläggande rättighet. Mot vittnesförbudet talar enligt högsta domstolen intresset för att allvarliga brott utreds och den tro-

värdighet för det straffrättsliga systemet som anknyter till detta.

Högsta domstolen konstaterade dessutom att i det aktuella fallet gällde överskottsinformation skyddande av brottsling enligt 15 kap. 11 § i strafflagen, dvs. ett brott för vars utredning teknisk avlyssning som sådan inte kunde ha beviljats i enlighet med 5 a kap. 4 § i tvångsmedelslagen. Det gäller dock ett brott som kan bestraffas med fängelse (det strängaste straff som lagen föreskriver är ett års fängelse) och för vars utredning den aktuella ljudupptagningen har en central betydelse som bevis. Enligt högsta domstolen äventyrar i sig inte användningen av ljudupptagningen som bevis den berörda personens rätt till en rättvis rättegång med beaktande av att han eller hon i vilket fall som helst har möjlighet till att i domstolen ta ställning till ljudupptagningens bevisvärde och till att låta höra vittnen med anledning av den. Avgörandet innebar att under dessa omständigheter finns det inte grunder för att förhålla sig annorlunda till överskottsinformation som fått med hjälp av teknisk avlyssning än till annan sådan information som av en händelse har råkat komma fram i samband med att polisen har utfört en laglig förundersökning.

I den allmänna motiveringen till den nya polislagen (RP 224/2010 rd, s. 58—61) har de omständigheter behandlats som ledde till regeringspropositionens förslag till innehållet i 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen. Förutom högsta domstolens avgörande HD 2007:58 har även Europeiska människorättsdomstolens beslutspraxis beaktats (Schenk mot Schweiz, 12.7.1988, Khan mot Storbritannien 12.5.2000, Parris mot Cypern 4.7.2002 och Matheron mot Frankrike 29.3.2005). Likaså hänvisas till vissa avgöranden av riksdagens biträdande justitieombudsman. Utgående från Europeiska människorättsdomstolens beslutspraxis, eftersom det i artikel 6 i Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna (FördrS 19/1990) inte finns några bestämmelser om att bevismaterialet tillåts som sådant, är det således här fråga om att avgöra om rättegången som helhet är rättvis, inberäknat det sätt genom vilket bevisen har skaffats. På grund av detta ska frågan om hurudana bevis som tillåts i första hand regleras i den nationella rätten.

Enligt Europeiska människorättsdomstolens avgörandepraxis är det särskilt viktigt att den misstänkte eller åtalade har möjlighet att bestrida bevisföringen. Europeiska människorättsdomstolens har även fäst uppmärksamhet på godtagbart användande av överskottsinformation dvs. för utredning av brott. Synpunkterna är i stort desamma som de synpunkter som beaktades i högsta domstolens avgörande HD 2007:58.

I Sverige finns bestämmelser om användning av överskottsinformation i 27 kap. 23 a § i rättegångsbalken. Om det enligt paragrafens 1 mom. vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation eller hemlig kameraövervakning har kommit fram uppgifter om ett annat brott än det som har legat till grund för beslutet om avlyssning eller övervakning, får uppgifterna användas för att utreda brottet. Förundersökning eller motsvarande utredning om brottet får dock inledas på grund av dessa uppgifter endast om 1) det är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver för brottet och det kan antas att brottet inte föranleder endast böter, eller 2) det finns särskilda skäl. Med "särskilda skäl" avses i detta sammanhang närmast situationer där ett betydande allmänt intresse förutsätter att brottet utreds och åtal väcks. Om undersökning av det nya brottet redan pågår, eller om undersökningen inleds på grund av annan information, får överskottsinformationen användas vid undersökningen av det nya brottet.

I Sverige finns bestämmelserna om användning av överskottsinformation som kommit fram vid hemlig rumsavlyssning i den speciallag som gäller denna avlyssning. Överskottsinformation får, enligt 12 § 1 mom. i lagen, användas för att utreda brottet endast om det är fråga om ett nytt brott för vilket hemlig rumsavlyssning får användas i förundersökningen. Om det har kommit fram uppgifter om ett förestående brott, får uppgifterna trots detta användas för att förhindra brottet.

I det betänkande om hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott (SOU 2012:44) som publicerades sommaren 2012 föreslås att de bestämmelser som gäller överskottsinformation, inklusive bestämmelserna i lagen om

åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, ska enhetligas. Enligt förslaget ska bestämmelserna i rättegångsbalken utvidgas till att gälla även bestämmelserna om användning av överskottsinformation i två andra lagar.

I Norge får polisen använda överskottsinformation som har kommit fram vid brottsutredning. I Norges straffprocesslag (straffprocessloven) finns vissa bestämmelser (216 g och 216 i §) som gäller förstöring av inspelningar och anteckningar som uppkommit vid kommunikationskontroll (bl.a. teleavlyssning och teleövervakning) samt om hemlighållande av de uppgifter som erhållits genom denna.

Enligt 789 § 1 mom. i Danmarks lag om rättegång (lov om rettens pleje), får polisen använda överskottinformation som den har fått i samband med ett tvångsmedel som en riktgivande omständighet (led) vid utredningen av ett brott på samma sätt som vilken annan omständighet som helst som har kommit till polisens kännedom. Enligt 2 mom. får överskottsinformation som huvudregel dock inte användas som bevisning i domstol, om det inte gäller ett brott som kunde ha lett till användning av det aktuella tvångsmedlet. I 3 mom. bestäms om undantag till uttrycket om huvudregel i 2 mom. Enligt dem kan domstolen bestämma att 2 mom. inte utgör hinder, om 1) andra undersökningsinriktningar inte är ägnat att säkerställa bevisning i saken, 2) saken gäller ett brott som kan bestraffas med fängelse i ett år och sex månader eller mera, och 3) domstolen i övrigt finner att det är befogat.

På basis av den allmänna motiveringen i regeringens proposition RP 224/2010 rd kan dras den slutsatsen att t.ex. Europeiska människorättsdomstolens beslutspraxis inte förutsätter att en bestämmelse med det föreslagna innehållet införs, men utgående från en helhetsbedömning har man kommit fram till denna lösning. Enligt regeringspropositionen har dock Europeiska människorättsdomstolens beslutspraxis ansetts förutsätta tillräckligt täckande och exakta bestämmelser i denna fråga. I den allmänna motiveringen har uppmärksamhet fästs vid det i grundlagen tryggade skyddet för förtroliga meddelanden. Enligt propositionen är det konsekvent att

överskottsinformation får användas för utredning av brott, då informationen gäller ett brott som hade fått utredas genom den informationshämtning som använts i det konkreta fallet. Dessutom borde enligt regeringens proposition möjligheten att använda informationen utsträckas till andra brott av en viss allvarlighetsgrad. I motiveringen till paragrafen (RP 224/2010, s. 139) motiveras det med skäl som sammanhänger med brottsutredningens ändamålsenlighet att stöld och häleri tas med att omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelsen.

Det är synnerligen utmanande att i lagstiftningen fastslå de godtagbara gränserna för användning av överskottsinformation. Olika omständigheter inverkar på var gränsen ska dras. Med tanke på intresset för att utreda brott och på det straffrättsliga systemets trovärdighet kan det inte anses vara tillfredsställande att brott av en viss svårhetsgrad inte kan utredas genom användning av överskottsinformation. Den metodspecifika avgränsningen i 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen innebär att utredningen av mycket allvarliga brott kan äventyras. Som exempel kan nämnas att teleavlyssning enligt 5 kap. 5 § i den nya polislagen inte kan användas vid utredning av grov bevisförvanskning, för vilket det strängaste föreskrivna straffet är sex års fängelse. Teleavlyssning kan inte heller användas vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa (fängelse i sex år), våldtäkt (fängelse i sex år), grov våldtäkt (fängelse i tio år), grov misshandel (fängelse i tio år), grov stöld (fängelse i fyra år), rån (fängelse i sex år) och grovt främjande av narkotikabrott (fängelse i sex år).

Om det vid användning av teleövervakning för att förhindra eller avslöja ett annat brott framkommer att någon person gör sig skyldig till något av de allvarliga brott som nämns ovan och för vilket det föreskrivna strängaste straffet beroende av brottet är fängelse i mellan fyra och tio år, kan inte den överskottsinformation som fås på detta sätt i enlighet med 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen användas vid utredning av brottet. Å andra sidan kan de brott i enlighet med momentet, för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, inte heller anses vara ringa brott. Enligt 5 kap. 54 § 2 mom. i den

nya polislagen får överskottsinformation användas för inriktning av polisens verksamhet även vid förundersökning och således även vid utredning av ett brott utan den förutsättning som gäller brottets svårhetsgrad. Det finns ännu skäl att konstatera att det inte kan fästas uppmärksamhet endast vid den brottsmisstänktes rättigheter. Med brott kränks generellt målsägandens grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter, vilket ska beaktas när det gäller möjligheterna att utreda brott.

Enligt regeringens proposition RP 224/2010 skulle överskottsinformation enligt 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen alltid ha fått användas när det föreskrivna strängaste straffet för ett brott är fängelse i minst två år. Med tanke på utredningsmöjligheterna för ett brott ska dock uppmärksamhet fästas vid hurudan ställning överskottsinformation har i ärendet i förhållande till den helhet som gäller skaffande av eventuell bevisning. Uppmärksamheten fästs då vid liknande synpunkter som vid bedömningen av förutsättningarna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information. Det är dock fråga om överskottsinformation som erhållits genom användning av vissa hemliga metoder för inhämtande av information. Enligt 5 kap. 2 § 2 mom. i den nya polislagen får teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor och kontrollerade leveranser användas bara om dessa metoder kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande eller avslöjande av ett brott. Även riksdagens grundlagsutskott har i sitt utlåtande GrUU 67/2010 rd i enlighet med det som konstaterats ovan fäst uppmärksamhet vid de allmänna kriterierna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information enligt 5 kap. 2 § i den nya polislagen. Överskottsinformation kan enligt 5 kap. 53 § i den nya polislagen även fås genom teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation vilkas bruk inte kräver att förutsättningen enligt 5 kap. 2 § 2 mom. uppfylls, men för vilka den-

na förutsättning för användning av överskottsinformation av konsekvensskäl borde ställas.

Som ett resultat av riksdagsbehandlingen konstateras således i 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen att beslut om användning av överskottsinformation ska fattas av domstolen, om den är behörig att fatta beslut om den metod för inhämtande av information med vilken informationen har fått. Inte vare sig i grundlagsutskottets utlåtande eller i förvaltningsutskottets betänkande behandlas närmare i vilket skede och på vilket sätt domstolens beslut skaffas, om det måste fås med tanke på användningen av överskottsinformation. Det förblir även oklart hurudan "användning" det är fråga om. Det tas heller inte ställning till på vilka grunder domstolen avgör saken och hurudan prövningsrätt (enligt vilka grunder) domstolen har vid beslutsfattandet. Av dessa orsaker är det nödvändigt att i detta sammanhang fundera över domstolens roll vid behandlingen av överskottsinformation.

Enligt Europeiska människorättsdomstolens praxis och högsta domstolens avgörande HD 2007:58 är det domstolens uppgift att i det enskilda fallet överväga hurudan vikt som överskottsinformationen ska ges då de omständigheter, som ofta inbördes står i konflikt med varandra (t.ex. skyddet för privatlivet och förtroliga meddelanden, intresset av att utreda brottet och överskottsinformationens betydelse med tanke på sakens avgörande), som inverkar på saken beaktas. När samtlig utredning och bevisning som inverkar på saken finns tillgänglig vid huvudbehandlingen av ett brottmål, har svaranden i brottmålet, om han eller hon så önskar, de bästa förutsättningarna att bestrida användandet av överskottsinformationen och domstolen har de bästa förutsättningarna att avväga om överskottsinformationen ska användas. T.ex. i början av straffprocessen, i synnerhet vid inledningen av förundersökningen, är förutsättningarna väsentligt svagare, fastän den misstänkte t.ex. i samband med den avslutande utsagan kan ingripa i saken, varvid frågan om användning av överskottsinformation kan dryftas redan i samband med åtalsprövningen. Vid huvudförhandlingen är det uttryckligen fråga om ifall överskottsinforma-

tion ska användas som bevis i saken. Å andra sidan borde domstolen i detta skede ta ställning till samtlig användning av överskottsinformation och inte i enlighet med 5 kap. 54 § 1 mom. enbart till sådan information som har fått med användning av en sådan metod för inhämtning av information som domstolen beslutar om.

För att domstolen i samband med behandlingen av huvudsaken ska ha en faktisk möjlighet att bedöma om användningen av överskottsinformationen ska tillåtas som bevis, måste domstolen få information om att överskottsinformation har använts vid utredning av brottet. För att detta ska ske, måste informationen om användning av överskottsinformation även förmedlas till åklagaren. Meddelande till åklagaren om att överskottsinformation har använts kan ha betydelse även vid åtalsprövningen när åklagaren bedömer vilka omständigheter som det finns skäl, behov eller det är motiverat att åberopa som bevisning vid rättegången, och när åklagaren överväger hurudan bevisning som ska framläggas till stöd för åtalet. Även den brottsmisstänkte ska kunna bereda sig på att överskottsinformation kan komma att användas som bevisning mot honom eller henne.

På grund av de synpunkter som nämns ovan föreslås i den proposition för komplettering av förundersöknings- och tvångsmedelstiftningen som samtidigt är under beredande, att 9 kap. 6 § i den nya förundersökningslagen angående förundersökningsprotokoll justeras så, att det i protokollet ska antecknas att överskottsinformation har använts vid utredningen av brottet. Det föreslås att 5 kap. 3 § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) för sin del kompletteras så, att det i stämningsansökan också ska uppges avsikten att använda överskottsinformation som bevis och motivering till användningen. För klarhetens skull finns det skäl att i de kompletterande bestämmelserna hänvisa till bestämmelserna om användning av överskottsinformation i 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen.

Underrättelse om hemligt inhämtande av information och frågor om offentlighet vid rättegång som anknyter till denna

Enligt 5 kap. 58 § 1 mom. i den nya polislagen ska den som varit föremål för teleav-

lyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. Samtidigt ska den domstol som beviljat tillståndet skriftligen informeras om underrättelsen.

Enligt 58 § 2 mom. i den nya polislagen får domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman besluta att underrättelsen enligt 1 mom. till den som varit föremål för åtgärden får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Enligt 3 mom. behöver inte den som varit föremål för inhämtande av information underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen iaktas i tillämpliga delar.

Bestämmelserna i 5 kap. 58 § 1—3 mom. i den nya polislagen motsvarar till stor del bestämmelserna i 10 kap. 60 § 1—3 mom. i den nya tvångsmedelslagen. Även i 10 kap. 60 § 1 mom. i den nya tvångsmedelslagen ställs en bakre gräns på ett år för underrättelsen, dessutom bestäms i 2 mom. att en misstänkt som varit föremål för en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor utan ogrundat dröjsmål ska underrättas om detta skriftligen när ärendet har förts till åklagaren för prövning. Den domstol som avses i 32 § ska samtidigt skriftligen informeras om underrättelsen. Vidare får enligt 3 mom. underrättelsen till den misstänkte skjutas upp med högst två år åt gången, eller beslutas att den ska utebli, om det är motiverat för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

I samband med reformen av förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagen ändrades 20 f § 1 mom. i tullagen (1466/1994) att motsvara bestämmelserna i den nya polislagen. I momentet hänvisas bl.a. till 5 kap. 58 § i den nya polislagen, vilket innebär att effekten av de ändringar som gjordes i paragrafen i polislagen utsträcker sig även till nämnda moment i tullagen.

I samband med att den nya tvångsmedelslagen och den nya polislagen stiftades ändrades även bestämmelser i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007). Ändringarna (lag 821/2011) gäller tidpunkten för när de grundläggande uppgifterna om en rättegång blir offentliga, en parts rätt att ta del av en handling och offentligheten i tvångsmedelsärenden. Bestämmelserna i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar hänför sig till 10 kap. 60 § i den nya tvångsmedelslagen och till 5 kap. 58 § i den nya polislagen, eftersom tidpunkten för när grundläggande uppgifter och beslut blir offentliga i bestämmelserna om offentlighet är kopplade till underrättelse om tvångsmedel.

Enligt 5 § 2 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, blir de grundläggande uppgifterna offentliga i ett ärende som gäller en hemlig metod för inhämtande av information enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen eller 5 kap. i polislagen eller tullåtgärder enligt 20 f § i tullagen och i vilket den som är föremål för metoden för inhämtande av information eller åtgärder inte behöver höras vid behandlingen av yrkandet på metoden eller åtgärder, först när den som misstänks för brott eller är föremål för metoden eller åtgärden senast ska underrättas om användningen av metoden eller åtgärden, om inte domstolen beslutar att de grundläggande uppgifterna ska bli offentliga före det. I 16 § 4 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar finns motsvarande bestämmelse om när avgöranden och övriga rättegångshandlingar i dylika ärenden blir offentliga, dock med den skillnaden, att domstolen av särskilda skäl kan besluta att handlingens ska bli offentlig före det.

En hemlig metod för inhämtande av information och ett hemligt tvångsmedel i enlighet med tvångsmedelslagen får även riktas

mot föremålet för informationsinhämtningen eller mot en brottsmisstänkt vars identitet är okänd, om han eller hon i övrigt kan individualiseras på ett tillräckligt sätt. Varken i 5 kap. 58 § i den nya polislagen eller i 10 kap. 60 § i den nya tvångsmedelslagen föreskrivs det om hur den underrättelseskyldighet som avses i paragrafen förhåller sig till dessa situationer. I motiveringen till paragraferna (RP 224/2010 rd s. 142 och RP 222/2010 rd s. 373) konstateras, att om den person som är föremål för informationshämtningen eller den misstänkte har förblivit okänd kan denne naturligtvis inte underrättas. Om man senare får reda på identiteten för den som är föremål för informationsinhämtningen eller för den misstänkte ska denne dock underrättas. I motiveringarna konstateras vidare att sådana situationer kan också utgöra undantag när det gäller de i paragrafen nämnda tidsfristerna, eftersom dessa i vissa fall inte kan iakttas.

I ett avgörande av riksdagens justitieombudsman av den 30 december 2011 (Dnr 1716/2/09) behandlas situationer där underrättelse om användning av hemlig informationsinhämtning inte kan göras till den person som är föremål för metoden eftersom denne har förblivit okänd. Uppskov av underrättelsen eller att helt underlåta att underrätta får inte ske på grund av att den misstänkte är okänd. Biträdande justitieombudsmannen fäster uppmärksamheten på att i 5 § 2 mom. och 16 § 4 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar är offentligheten kopplad till tidsfristerna för underrättelser till den misstänkte.

När identiteten är oklar för den som är föremål för metoden för informationsinhämtning eller misstänkt kan det gå så, att den maximitid på ett år som föreskrivs i 5 kap. 58 § 1 mom. i den nya polislagen eller i 10 kap. 60 § 1 mom. i den nya tvångsmedelslagen löper ut utan att underrättelse har kunnat ske. Samma kan gälla de situationer där domstolen beslutat om uppskov för viss tid av underrättelsen och nytt uppskov inte beviljas. För klarhetens skull borde det föreskrivas i lagen när underrättelse ska göras då maximitiden eller uppskovet har löpt ut. Då det i dessa fall i praktiken har gått lång tid sedan metoden för hemligt inhämtande av information eller tvångsmedlet användes borde

underrättelsen ske utan onödigt dröjsmål. En sådan formulering används redan i 5 kap. 58 § 1 mom. i den nya polislagen.

Informationen till domstolen är i 5 kap. 58 § i den nya polislagen knuten till de situationer som avses i 1 mom. Trots att avsikten är att domstolen ska informeras även när den som varit föremål för informationsinhämtningen informeras efter det uppskov som avses i 2 mom., förblir detta oklart enligt ordalydelsen i paragrafen. Samma oklarhet gäller även situationer med uppskov enligt 10 kap. 60 § 3 mom. i den nya tvångsmedelslagen. Paragraferna bör ändras så att det ur dem framgår att domstolen ska informeras i alla situationer där den som varit föremål för användning av informationsinhämtning eller den misstänkte ska underrättas om att en metod för informationsinhämtning eller tvångsmedel har använts. Det föreslås att de ändringar som gäller underrättelseplikten i den nya tvångsmedelslagen ska göras i den regeringsproposition som gäller detta och som överlämnas samtidigt som denna proposition.

Offentliggörandet av de grundläggande uppgifterna samt avgörandet och övriga domstolshandlingar i enlighet med 5 § 2 mom. och 16 § 4 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar är i regel knutet till den tidpunkt då den som varit föremål för den för informationsinhämtningen eller den brottsmisstänkte senast ska underrättas om att en hemlig metod för inhämtande av information eller en åtgärd har använts. Med utgångspunkt från dessa bestämmelser förblir det oklart när offentliggörandet sker i situationer där underrättelsen till den som varit föremål för informationsinhämtningen eller den misstänkte inte sker före den utsatta tidpunkten på grund av att dennes identitet fortsättningsvis är okänd. Det är alltså fråga om situationer på grund av vilka 5 kap. 58 § i den nya polislagen och 10 kap. 60 § i den nya tvångsmedelslagen behöver kompletteras, enligt vad som har konstaterats ovan.

När det gäller en sådan metod för hemligt inhämtande av information eller ett hemligt tvångsmedel som domstolen beslutar om, ska enligt 5 kap. 58 § 1 och 3 mom. i den nya polislagen samt 10 kap. 60 § 1 och 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen den domstol som

beviljat tillståndet skriftligen informeras om att den person som varit föremål för användning av metoden för hemligt inhämtande av information eller det hemliga tvångsmedlet har underrättats om detta. Detta ska även gälla situationer där en ursprungligen okänd person, när hans eller hennes identitet blivit känd, utan oskäligt dröjsmål efter det att tidsfristen redan gått ut har underrättats om användningen av metoden. I dessa situationer kan offentliggörandet kopplas till informationen till domstolen och ändringarna som gäller detta ska göras i 5 § 2 mom. och 16 § 4 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar. De aktuella ändringsförslagen ingår i den regeringsproposition för komplettering av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen som samtidigt är under beredning.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Genom denna regeringsproposition kompletteras och preciseras den nya polislag som träder ikraft från ingången av år 2014. Redan innan lagen trätt i kraft har man observerat behov av ändringar till den, som hänför sig till de behov av kompletteringar och preciseringar som observerats efter det att lagen stiftades.

3.2 De viktigaste förslagen

Det föreslås att bestämmelserna om förutsättningarna för användning av teleövervakning ändras så att polisen kan för förhindrande av brott ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person, om personen på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning, eller om personen på grund av sina yttranden, hotelser, uppträdande eller

annars med fog kan antas göra sig skyldig till lockande av barn i sexuella syften.

Det föreslås att det till paragrafen om förtäckt inhämtande av information fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket förtäckt inhämtande av information inte är tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan.

Det föreslås att förutsättningarna för användning av systematisk observation ändras så att de motsvarar bestämmelserna om systematisk observation i den nya tvångsmedelslagen.

Så kallad överskottsinformation som fåtts genom teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation får även användas om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Beslut om användning av överskottsinformation som bevisning fattas av domstolen i samband med huvudförhandlingen.

Den nya polislagens bestämmelser som gäller underrättelse om användning av hemliga metoder för inhämtande av information kompletteras när det gäller situationer där identiteten för den som är föremål för metoden för inhämtande av information inte är identifierad vid utgången av den utsatta tiden för eller uppskovet av underrättelsen. I dessa situationer ska han eller hon utan ogrundat dröjsmål skriftligen underrättas om metoden för inhämtandet av information när identiteten har utretts.

4 Propositionens konsekvenser

Regeringspropositionen har inte nämnvärda konsekvenser för den offentliga ekonomin eller för myndigheternas verksamhet som bör beaktas vid lagberedningen, detsamma gäller i hög grad även de samhällseliga konsekvenserna. Förslagen i propositionen inverkar inte i betydande grad på myndigheternas uppgifter och förfaringssätt med avseende på en ökning av arbetsmängden.

5 Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts tillsammans med regeringens proposition till ny

förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftning i en grupp bestående av representanter från inrikesministeriet och justitieministeriet.

I anledning av regeringspropositionen ordnades en remissrunda och utlåtande gavs av sammanlagt 42 instanser. Allmänt taget ansågs att förslagen i utkastet till proposition bör understödjas. Utlåtande gavs inte om samtliga lagförslag.

Efter remissbehandlingen har regeringspropositionen beretts som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriet. Den fortsatta beredningen av propositionen har skett i samarbete med den fortsatta beredningen av regeringsproposition om förundersöknings- och tvångsmedelslagen.

6 Samband med andra propositioner

Samtidigt med denna proposition överlämnas en proposition som gäller den nya förundersökningslagen och den nya tvångsmedelslagen. De båda propositionerna har samband med varandra när det gäller bestämmelserna om hemligt inhämtande av information, dvs. 5 kap. i den nya polislagen och 10 kap. i den nya tvångsmedelslagen. Det är skäl att sammanjämka behandlingen av dessa båda propositioner i riksdagen.

Dessutom kommer samtidigt en proposition om delreform av gränsbevakningslagen (578/2005) att ligga under behandling i riksdagen. I den föreslås en ändring av 2 kap. 21 § i den nya polislagen, i vilken det ingår bestämmelser om gränskontroll och tullåt-

gärder, som bör beaktas vid behandlingen i riksdagen.

I riksdagen behandlas regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet samt av vissa lagar som har samband med dem (RP 66/2012). I lagförslaget som gäller ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet finns flera hänvisningar till gällande polislager. Dessutom ingår i propositionen förslag till lag om ändring av 5 och 6 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet. I 3 § i den aktuella lagen hänvisas till 35, 36 och 36 a § i polislagen (493/1995). Den nya polislagen medför att hänvisningarna bör ändras så, att i paragrafen hänvisas till 4 kap. 2 § och 3 § och 5 kap. 40—42 § i polislagen (872/2011).

Samtidigt med denna proposition överlämnas regeringsproposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av polisförvaltningslagen och av vissa lagar som har samband med den. I den propositionen föreslås även att 5 kap. 10 § 3 mom. i polislagen ändras så att ”chefen för rörliga polisen” stryks i det aktuella momentet. Ändringen föreslås träda i kraft vid ingången av år 2014.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Polislagen

5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information

5 §. Teleavlyssning och dess förutsättningar. Enligt den inledande satsen i paragrafens 2 mom. kan polisen ges tillstånd till teleavlyssning för att förhindra brott, om den person som är föremål för teleavlyssningen på grund av sina yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till de brott som nämns i momentet.

I 31 d § i gällande polislag samt i 10 kap. 3 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen finns bestämmelser om att teleavlyssning riktas mot en teleanslutning, teleadress eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda. Det föreslås att den inledande satsen i det moment som är föremål för granskning preciseras så, att det motsvarar bestämmelserna i 31 d § i gällande polislag samt 10 kap. 3 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen.

7 §. Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information. I paragrafen finns bestämmelser om beslut som gäller teleavlyssning och motsvarande metoder för inhämtande av information. Det föreslås att paragrafens 2 mom. och 3 mom. 1, 3, 4, 6 och 7 punkterna preciseras. Preciseringsarna, förutom 3 mom. 1 punkten, har samband med att teleavlyssning riktar sig framåt i tiden och inhämtande av information i stället för teleavlyssning kan rikta sig bakåt eller framåt i tiden.

Enligt paragrafens 2 mom. kan tillstånd ges för högst en månad åt gången. I momentet beaktas inte att teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning som avses i 6 § 2 mom. är hemliga metoder för inhämtande av information som riktar sig framåt i tiden och för vilkas del åtgärdens varaktighet har betydelse. På grund av detta föreslås att momentet preciseras så att tidsfristen gäller endast teleavlyssning och den

metod för inhämtande av information som avses i 6 § 2 mom.

I paragrafens 3 mom. 1 punkten föreslås även en precisering som anknyter till individualiseringen av grunden för åtgärden. Enligt 5 kap. i den nya polislagen kan hemlig inhämtning av information i vissa fall utnyttjas för att avvärja en fara, som inte nödvändigtvis alltid anknyter till förhindrande eller avslöjande av brott. Denna s.k. polisrättsliga fara kan uppkomma på grund av mänsklig verksamhet, men även t.ex. på grund av djurs beteende eller naturkrafter. På grund av detta är det befogat att faran som legat till grund för åtgärden individualiseras även vid bekämpningen av sådana farosituationer där hemliga metoder för inhämtande av information har använts och att den dokumentation som lagen förutsätter görs.

Enligt momentets 3 punkt ska i yrkandet på teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning nämnas de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakningen grundar sig på. Det föreslås att punkten preciseras så, att ur beslutet ska framgå även förutsättningarna för inhämtande av information i stället för teleavlyssning, om nämnda metod för inhämtande av information används.

I momentets 4 punkt finns bestämmelser om att tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag ska framgå ur yrkandet och beslutet. Det föreslås att punkten ändras så att där konstateras att den uttryckligen gäller inhämtande av information som sker i framtiden, dvs. teleavlyssning och det inhämtande av information som avses i 6 § 2 mom.

Enligt förslaget ska momentets 6 punkt kompletteras så att det i momentet utöver teleavlyssning även nämns inhämtande av information i stället för teleavlyssning. En dylik komplettering görs även i momentets 7 punkt som gäller begränsningar och villkor.

8 §. Teleövervakning och dess förutsättningar. Det föreslås tekniska ändringar i inledningsfrasen i paragrafens 2 mom. i form av precisioner i ordalydelsen.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. även ändras så, att en ny 3 punkt enligt vilken

olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med brukande av en teaddress eller teleterminalutrustning införs i momentet. I och med att denna punkt införs i momentet överförs de nuvarande 3—6 punkterna till punkterna 4—7. Därutöver föreslås det i ändringen i punkt 4 att lockande av barn i sexuella syften även tas in i punkten förutom utnyttjande av person som är föremål för sexhandel och koppleri.

Bakgrunden till de ändringar som ska göras i momenten har beskrivits i den allmänna motiveringen, liksom betydelsen av proportionalitetsprincipen vid bedömningen av om tillstånd för teleövervakning ska beviljas för förhindrande av olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som begåtts med brukande av en teaddress eller teleterminalutrustning. Proportionalitetsprincipen har betydelse även vid bedömningen om tillstånd ska beviljas vid utredning som gäller lockande av barn i sexuella syften, men skyddet för barn i sexuella förhållanden talar i allmänhet för att tillstånd ska beviljas i sådana fall. På samma sätt som för de övriga brott som nämns i momentet är beviljande av tillstånd för teleövervakning då det gäller de aktuella brotten föremål för domstolens prövning.

I punkten används uttrycket som riktar sig mot "automatiskt databehandlingssystem" på samma sätt som i gällande 31 c § 1 mom. i polislagen. Omfattningen av uttrycket har vederligen inte medfört tolkningsproblem. Uttrycket innefattar vanligen datorer, men i dess sfär ingår även annan informationsteknologi som lämpar sig för att bearbeta, spara, bevara och förflytta annan information.

Vid prövning av beslut om teleövervakning ska proportionalitetsprincipen enligt 1 kap. 3 § i nya polislagen beaktas. När domstolen prövar tillstånd för teleövervakning ska den i synnerhet beakta hur viktig polisens uppgift är, vilket i detta sammanhang närmast betyder hur viktigt det är att förhindra det brott som ligger till grund för åtgärden samt för sin del även hur grovt brottet är, dvs. hur allvarlig är den aktuella uttrycksformen för brottet. Det förstnämnda understryks i synnerhet vid

situationer när det finns skäl att anta att ett brott begås genom brukande av teaddress eller teleterminalutrustning som en del av en brottshärva som kan förhindras, endera så att motsvarande brott redan har begåtts och med en viss sannolikhet kommer att begås i stor mängd eller så, att den aktuella brottsgärningen är en förutsättning för att begå ett annat brott. Användningen av teleövervakning i dessa situationer kan samtidigt komma att främja förhindrandet av motsvarande brott av samma gärningsman och genom detta kan man eventuellt även förhindra att andra brott begås.

Den farlighet och brådska som nämns i bestämmelserna om proportionalitetsprincipen i den nya polislagens 1 kap. 3 § har även betydelse då beviljandet av tillstånd prövas. Brottsens farlighet anknyter i detta fall till att personen som är föremål för åtgärden förorsakar en viss grad av fara då det brott som ligger till grund för teleövervakningen uppfylls. Ju mera fjärran faran är, desto mindre är behovet av att använda metoden. En obefintlig eller hypotetisk fara tillstyrker inte alls beviljande av tillstånd. Å andra sidan, ju närmare man kommer fullgånget brott, desto mera konkret blir faran. T.ex. en viss form av verksamhet eller ett visst sorts uppförande kan visa på personens kommande avsikter, vilket kan tala för beviljande av tillstånd. Brådskan hänför sig närmast till s.k. stormningssituationer eller situationer med omedelbar risk för liv och hälsa. I dessa situationer beslutar i huvudsak en polisman om att befogenheten ska användas.

När det gäller teleövervakning intar ur proportionalitetsprincipens synvinkel också de omständigheter som berör gärningsmannen en betydande position, såsom t.ex. det rättsintrång som metoden för inhämtande av information utgör för hans eller hennes del. Då det å andra sidan gäller kränkning av kommunikationshemlighet så kränks målsägandens rätt till skydd för förtroliga meddelanden, som enligt 1 kap. 3 § i nya polislagen är en omständighet som inverkar på åtgärden och som ska beaktas vid prövningen för beviljande av tillstånd. Även de övriga brotten som nu är aktuella riktar sig mot den informationsteknologi som i allmänhet används vid förmedling av förtroliga meddelanden.

En faktor som även kan beaktas som en omständighet som inverkar på åtgärden är hurudana möjligheter bestämmelserna om teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning i 9 § erbjuder för att utreda det aktuella brottet: Kan saken utan större svårighet utredas med målsägandens eller flera målsägandens samtycke? Principen om minsta möjliga olägenhet talar för att använda denna metod. Behovet av att brådska förhindra att nya brott begås kan dock leda till att teleövervakning på basen av samtycke och möjligheten att för erhållande av samtycke reda ut alla eventuella personer som ska ge sitt samtycke inte är ett alternativ som kan motiveras.

10 §. Beslut om teleövervakning. Paragrafens 3, 5 och 6 mom. föreslås bli ändrade.

I paragrafens 3 mom. föreslås att "i andra fall än ärenden som avses i 3 §" stryks. I momentet hänvisas till 8 kap. 4 mom., som gäller avvärjande av farosituationer. För det beslutsfattande som gäller i 3 § avsedda fall finns utförliga bestämmelser i 10 § 1 och 2 mom. Dessutom preciseras ordalydelsen i momentet så, att den i momentet nämnda chefen för polisenheten "avgör ärendet om teleövervakning". Ändringen hänför sig till det som framförs nedan under 5 mom.

I paragrafens 5 mom. konstateras att tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången. Tillståndet eller beslutet får även gälla en viss tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet. Denna tidsperiod får vara längre än en månad. "Tillstånd" i detta sammanhang syftar på de situationer där en domstol beslutar om användningen av teleövervakning. I enlighet med paragrafens 2 och 3 mom. har i vissa fall även en anhållningsberättigad polisman befogenhet att fatta beslutet. För motsvarande situationer med delad befogenhet används i kapitlets övriga bestämmelser (18 § 3 mom. och 20 § 3 mom.) uttrycket "tillstånd kan ges och beslut fattas". Det föreslås att momentets inledande ordalydelse ändras så att det lyder på motsvarande sätt.

Det föreslås att paragrafens 6 mom. 1 punkten ändras på motsvarande sätt som 7 § 3 mom. 1 punkten.

12 §. Beslut om inhämtande av bastsationsuppgifter. Det föreslås att paragrafens 3

mom. 1 punkten ändras på motsvarande sätt som 7 § 3 mom. 1 punkten.

13 §. Systematisk observation och dess förutsättningar. I paragrafen föreslås preciseringar som hänför sig till de ändringsbehov som har observerats före ikraftträdandet av lagarna och som har framförts även i den allmänna motiveringen.

Till paragrafens 1 mom. föreslås att det fogas en ny mening, enligt vilken "Trots 24 kap. 6 § i strafflagen får vid observation en kamera eller någon annan motsvarande teknisk anordning användas för att göra eller uppta visuella iakttagelser".

Ändringsförslaget anknyter till de ändringar som gjordes i 10 kap. 12 § i den nya tvångsmedelslagen vid riksdagsbehandlingen. Den aktuella paragrafen i den nya tvångsmedelslagen fick sin slutliga form på basis av grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 66/2010 rd), enligt vilket lagutskottet i sitt betänkande (LaUB 44/2010 rd) konstaterade att 1 mom. bör föreskriva om möjligheten att använda en teknisk apparat, framför allt med tanke på att olovlig observation kriminaliseras i 24 kap. 6 § i strafflagen. Till momentet fogades en mening, enligt vilken "vid observation får en kamera eller någon annan motsvarande teknisk anordning trots 24 kap. 6 § i strafflagen (olovlig observation) användas för att göra eller uppta visuella iakttagelser".

Det föreslås att paragrafens 4 mom. ändras så att det till momentet fogas en andra mening, enligt vilken "Tekniska anordningar får inte användas vid observation eller systematisk observation riktad mot hemfridsskyddade platser enligt 24 kap. 11 § i strafflagen".

Ändringsförslaget hänför sig till den ändring som gjordes i 10 kap. 12 § 3 mom. i den nya tvångsmedelslagen vid riksdagsbehandlingen, vilket motsvarar ändringsförslaget för det aktuella momentet. Tillägget i den nya tvångsmedelslagen gjordes på lagutskottets initiativ. Utskottet konstaterade i sitt betänkande (LaUB 44/2010) bl.a. att utskottet ser inget behov av att använda tekniska anordningar i situationer med systematisk observation riktad mot hemfridsskyddade platser.

De ändringar som föreslås är motiverade för konsekvensens skull, eftersom de hemliga metoder för inhämtande av information som avses i 5 kap. i den nya polislagen och de

hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i den nya tvångsmedelslagen ska motsvara varandra, om inte annat följer t.ex. av syftet med lagarna. En av målsättningarna med totalrevideringen av lagen var att eliminera de ogrundade olikheterna mellan tvångsmedelslagen och polislagen då det gäller befogenhetsbestämmelserna för inhämtande av information. Nämnade olikheter är således ogrundade och kan i praktiken leda till tolkningssvårigheter. Även riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt avgörande Dnr 1979/4/98 av den 12 maj 2011 fäst uppmärksamhet på olikheterna i dessa paragrafer.

15 §. Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar. I paragrafen föreslås preciseringar som delvis anknyter till det som redan framförts i allmänna motiveringen.

I 10 kap. 14 § 3 mom. om förtäckt inhämtande av information i den nya tvångsmedelslagen finns bestämmelser om att förtäckt inhämtande av information inte är tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan. Detta tillägg gjordes i samband med riksdagsbehandlingen av den nya tvångsmedelslagen. Motsvarande tillägg gjordes dock inte i den nya polislagen. Det finns inga grunder för olikheten och detta kan medföra tolkningssvårigheter.

I paragrafen om förtäckt inhämtande av information föreslås ett nytt 3 mom., som motsvarar 10 kap 14 § 3 mom. i nya tvångsmedelslagen.

18 §. Beslut om teknisk avlyssning. Det föreslås att paragrafens 4 mom. 1 punkten ändras på motsvarande sätt som 7 § 3 mom. 1 punkten.

20 §. Beslut om optisk observation. Det föreslås att paragrafens 4 mom. 1 punkten ändras på motsvarande sätt som 7 § 3 mom. 1 punkten.

22 §. Beslut om teknisk spårning. Det föreslås att paragrafens 4 mom. 1 punkten ändras på motsvarande sätt som 7 § 3 mom. 1 punkten.

28 §. Täckoperationer och förutsättningar för sådana. Enligt den första meningen i paragrafens 2 mom. får polisen för att förhindra brott rikta en täckoperation mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att

denne kommer att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt tullredovisningsbrott eller ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. I 10 kap. 3 § i nya tvångsmedelslagen som det hänvisas till finns bestämmelser om de brott för vars utredning man i enlighet med tvångsmedelslagen kan använda teleavlyssning, och i den punkt som det hänvisas till om spridning av pornografisk bild i situationer där föremålet är ett barn. Vid förhindrande och utredning av sistnämnda kan inte teleavlyssning användas.

Den första meningen i momentet är skriven på ett vilseledande och en aning oklart sätt. I meningen är avsikten att säga att polisen för att förhindra brott får rikta en täckoperation mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt tullredovisningsbrott eller om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen.

Momentet är dessutom bristfälligt. I 31 a § i den gällande polislagen föreskrivs om förutsättningarna för att använda täckoperation. Enligt paragrafens 2 mom. (483/2010) har dock inte en polisman rätt att företa en täckoperation för att förhindra, avslöja eller utreda grovt ordnande av olaglig inresa som nämns i 5 a kap. 2 § i den gällande tvångsmedelslagen ("teleavlyssningsbrott") och som avses i 17 kap. 8 a § i strafflagen eller ett straffbart försök till ett sådant brott. Bestämmelsen i 31 a § 2 mom. i gällande polislag har införts i lagen i samband med reformen av gränsbevakningslagstiftningen. Klargörande om momentets täckning för användningsområdet för täckoperationer hör till området för tvångsmedelslagen. I motiveringen till momentet konstateras (RP 219/2008 rd, s. 50) att enligt 41 § i gränsbevakningslagen har gränsbevakningsväsendet inte rätt att företa täckoperationer och att man i det aktuella sammanhanget inte har bedömt polisens behov av täckoperationer när det gäller ut-

redning av grovt ordnande av olaglig inresa. Inte heller i samband med att den nya polislagen stiftades gjordes någon sådan bedömning som det hänvisas till i motiveringen. På grund av detta infördes ett nytt 2 mom. i 31 a § i gällande polislag, enligt vilket det för förhindrande, avslöjande eller utredande av i 2 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen nämnda och i 17 kap. 8 a § avsedda grovt ordnande av olaglig inresa eller för straffbart försök av detta inte föreligger rätt till täckoperation. Den gällande polislagens 31 a § 2 mom. med den begränsning av grovt ordnande av olaglig inresa att stå utanför användningsområdet för täckoperationer som framgår ur momentet, har av misstag inte beaktats i det nu aktuella momentet.

På grund av det som konstateras ovan föreslås att momentet förtydligas och preciseras så, att polisen får för att förhindra brott rikta en täckoperation mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott eller, om det med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen.

30 §. Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser. I paragrafens 1 mom. 2 punkten bestäms om en förutsättning för användning av befogenhet. Enligt nämnda 2 punkt i den finska texten får inte polisman- nens verksamhet komma att äventyra eller skada någons liv, hälsa eller frihet eller orsaka betydande fara för eller skada på egendom. Motsvarande punkt i 10 kap. 29 § i tvångsmedelslagen är på finska formulerad så, att polisman- nens verksamhet "inte äventyrar eller skadar" någons liv, hälsa eller frihet eller orsaka betydande fara för eller skada på egendom. Avsikten är att innehållet i bestämmelserna ska motsvara varandra och den nuvarande skillnaden i skrift kan medföra oklarheter. Det föreslås att den finska språkdräkten i paragrafens 1 mom. ändras så att den motsvarar formuleringen i 10 kap. 29 § 2 punkten i tvångsmedelslagen. Enligt sist-

nämnda 2 punkt äventyrar eller skadar polisman- nens verksamhet inte någons liv, hälsa eller frihet eller orsakar betydande fara för eller skada på egendom. Ändringen förorsakar ingen ändring i den svenska texten.

38 §. Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp. Enligt gällande 2 mom. 1 punkt ska i beslut som gäller genomförande av bevisprovokation genom köp nämnas den polisman och domstol som beslutat om bevisprovokationen, samt beslutens datum och innehåll. Domstolen deltar inte i beslut om bevisprovokation genom köp, varför det föreslås att det stryks från den aktuella punkten. Samtidigt föreslås det att ordet "beslutens" som utan orsak står i pluralis ändras till ordet "beslutets". Det föreslås att ordet "genomförandet" i momentets 5 punkt ersätts med benämningen för metoden för inhämtning av information dvs. "bevisprovokationen".

42 §. Beslut om styrd användning av informationskälla. Det föreslås att paragrafens 2 mom. ändras så att beslut om styrd användning av informationskällor kan meddelas för högst sex månader åt gången. Enligt den bestämmelse som riksdagen redan godkänt kan beslut om styrd användning av informationskällor meddelas för högst två månader åt gången. Med tanke på praktiska behov kan den sistnämnda tiden anses vara för kort. Styrd användning av informationskälla påminner i någon mån om täckoperation, för vilket ett beslut enligt 32 § 2 mom. kan meddelas för högst sex månader åt gången. Även vid styrd användning av informationskälla kan det ingå ett skede för förvärvande av förtroende. Den tidsfrist som nämns i momentet är en maximitid som inte automatiskt ska användas i beslutet. För styrd användning av informationskälla gäller dessutom bestämmelsen i 2 § 3 mom., enligt vilken användningen av en hemlig metod för inhämtande av information ska avslutas inom den tid som anges i tillståndet, om syftet med användningen har nåtts eller om det inte längre finns förutsättningar för att använda metoden.

47 §. Beslut om skyddande. I paragrafens 1 mom. bestäms att beslut om registeranteckningar och upprättande av handlingar enligt 46 § 2 mom. ska fattas av chefen för central- kriminalpolisen eller chefen för skyddspoli-

sen. Enligt paragrafens 2 mom. ska en anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information besluta om annat skyddande av inhämtande av information.

Ordalydelsen i paragrafens 2 mom. gör att det förblir oklart vad "annat" skyddande av inhämtande av information som en anhållningsberättigad polisman beslutar om, trots att det i och med ändringen av 2 mom. har avsetts att polismannen i fråga beslutar om "annat än i 1 mom. avsett" skyddande av inhämtande av information. På grund av detta föreslås att en precisering görs i momentet, enligt vilken en anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information beslutar om annat än i 1 mom. avsett skyddande av inhämtande av information.

50 §. Förbud mot avlyssning och observation. Enligt 5 kap. 50 § i den nya polislagen gäller i fråga om förbud som avser teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation i tillämpliga delar 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen.

Bestämmelser om inhämtande av information i stället för teleavlyssning finns i 5 kap. 6 § i den nya polislagen. Denna befogenhet är en metod för att inhämta information som liknar teleavlyssning och med den ingriper man i skyddet för förtroliga meddelanden. Inhämtande av information i stället för teleavlyssning nämns i metodförteckningen i 10 kap. 52 § i nya tvångsmedelslagen. Denna skillnad mellan den nya polislagen och den nya tvångsmedelslagen är ogrundad. Därför föreslås att inhämtande av information i stället för teleavlyssning tas in i den nu aktuella paragrafen.

54 §. Användning av överskottsinformation. Enligt paragrafens 1 mom. får överskottsinformation användas i samband med utredning av brott, när informationen gäller ett brott för vars förhindrande det skulle ha fått användas sådant inhämtande av information enligt detta kapitel genom vilket informationen har fått. Beslut om användning av överskottsinformation ska fattas av domstolen, om den är behörig att fatta beslut om den metod för inhämtande av information med vilken informationen har fått.

Det föreslås att momentet ändras för det första så att till momentet fogas en ny andra mening, enligt vilken överskottsinformation även får användas om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och om användningen av överskottsinformationen kan antas ha en synnerligen viktig betydelse för utredningen av brottet. Den andra meningen i momentet blir i ändrad form momentets tredje mening. Enligt den beslutar domstolen om användningen av överskottsinformationen som bevis i samband med behandlingen av huvudsaken. Dessutom konstateras som hänvisning i momentets nya fjärde mening att bestämmelser om hur användande av överskottsinformation ska antecknas i förundersökningsprotokollet finns i 9 kap. 6 § 2 mom. i förundersökningslagen och om vad som ska uppges i stämningens ansökan i 5 kap. 3 § 1 mom. 8 punkten i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). Bakgrunden till ändringarna beskrivs i den allmänna motiveringen.

Uttrycket "av synnerlig vikt" används då det gäller förutsättningar för användning av vissa hemliga metoder för inhämtande av information enligt 2 § 2 mom. Innehållet i uttrycket har beskrivits närmare i regeringens proposition RP 224/2010 rd (s. 40—41), som i tillämpliga delar kan utnyttjas även här. Det är inte fråga om att brottet förblir outrett om inte överskottsinformationen används. Å andra sidan kan inte överskottsinformation användas ännu på den grunden att utredningen av ärendet därmed underlättas, och inte heller när bevisningen med samma besvär kan skaffas med andra metoder. Uttrycket "av synnerlig vikt" betyder att om överskottsinformation inte används föranleder utredningen av brottet oskäliga kostnader eller så blir den annars mycket arbetskrävande. Även det att en fördröjning av utredningen skulle medföra särskild fara kan beaktas. Om det redan under förundersökningen har samlats så mycket bevis, så är inte överskottsinformationen av synnerlig vikt för utredningen av brottet.

Vid bedömning av överskottsinformationen i de fall där det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, ska även proportionalitetsprincipen som framgår ur 1 kap. 2 § i den nya tvångsmedelslagen

beaktas. Betydelse har i synnerhet hur grovt brottet är (hur allvarlig är uttrycksformen för det aktuella brottet) och hur viktigt det är att brottet utreds.

I momentet finns inte bestämmelser om beslutsfattande i de situationer då det bedöms om användning av överskottsinformation är av synnerlig vikt för utredningen av ett brott. Vid behov kan undersökningsledaren fatta beslut i saken. De frågor som gäller användning av överskottsinformation är av den arten att det kan finnas behov av att vara i kontakt med åklagaren inom ramen för förundersökningssamarbetet. Detta gäller även frågan om överskottsinformation ska användas vid utredningen av ett brott. Åklagaren måste hur som helst ta ställning till saken senast vid åtalsprövningen. Till denna senare fråga hänför sig att det i momentets sista mening hänvisas till den nya 8 punkten i 5 kap. 3 § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål, enligt vilken den överskottsinformation som åklagaren tänker använda som bevis samt motivering till att överskottsinformationen används ska meddelas i stämningsansökan. Att överskottsinformation har använts vid utredningen av ett brott kommer hur som helst till åklagarens kännedom via förundersökningsprotokollet. Åklagaren kan på detta sätt utgående från den bevisning som framförts till åklagaren pröva om det finns behov av att använda överskottsinformationen som bevisning. I sista hand beslutar domstolen om överskottinformation ska användas som bevisning.

Domstolen behöver inte särskilt avgöra att överskottsinformationen ska användas som bevisning utan kan i domen avväga om överskottinformation ska användas som bevisning i samband med den övriga bevisbedömningen i anslutning till uppgifterna i stämningsansökan och de synpunkter som parterna lyft fram under behandlingen. Ett separat beslut om användning av överskottsinformation kan komma i fråga t.ex. då beslutet har betydelse med tanke på förutsättningarna för att behandla ärendet. Avgörande om att överskottsinformation ska användas kan fattas även vid den muntliga förberedelsen, om en sådan undantagsvis hålls innan huvudförhandlingen.

Den bedömning som domstolen gör gäller för det första de förutsättningar som anges i

momentets två första meningar då det gäller avvägning av om överskottsinformation ska användas vid utredning av ett brott, även att användningen av överskottsinformationen är av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Det är dock inte enbart fråga om en granskning av förutsättningarna. Vid bedömningen understryks dels de rättigheter och värden (t.ex. grundläggande rättigheter såsom skyddet för privatlivet och skyddet för förtroliga meddelanden) som man har ingripit i med den metod för inhämtande av information genom vilken man har fått överskottsinformationen, samt dels kraven på en rättvis rättegång. I samband med detta ska de synpunkter beaktas som framgår av Europeiska människorättsdomstolens avgörandepraxis och högsta domstolens avgörande HD 2007:58 och som redan behandlats i allmänna motiveringen. I enlighet med proportionalitetsprincipen har det betydelse hur allvarligt brottet är. En omständighet som kan inverka är att brottets svårhetsgrad ändras då brottsrubriceringen ändras under straffprocessen.

55 §. Utplåning av information. Enligt paragrafens 3 mom. ska de basstationsuppgifter som avses i 11 § utplånas när målet har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom eller lämnats därhän. Bestämmelser om utplåning av basstationsuppgifter finns även i 10 kap. 57 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen.

Det 3 mom. som nu är föremål för granskning är inkonsekvent, eftersom förhindrande av brott inte nödvändigtvis framskrider ända till förundersökning, och man således inte får en lagakraftvunnen dom i ärendet eller så finns det inget ärende att lämna därhän. På grund av detta föreslås att paragrafens 3 mom. ändras så att de basstationsuppgifter som avses i 11 § ska utplånas efter att det framgått att uppgifterna inte behövs för att förhindra, avslöja eller utreda brott eller för att avvärja en fara.

Bestämmelser om utplåning av uppgifter finns också i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003).

56 §. Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning. I paragrafens 1 mom. bestäms det att användningen av teknisk avlyssning och teknisk observation ska avbrytas under vissa

förutsättningar och att de upptagningar och anteckningar som har fåtts vid det aktuella inhämtandet av information ska utplånas i situationer när användningen har avbrutits. Avsikten med 2 mom. är att en anhållningsberättigad polisman får fatta ett temporärt beslut om att teknisk avlyssning och tekniska observation av utrustning ska riktas mot en person om det innan det att metoden för inhämtandet av information har avbrutits har uppkommit skäl att med fog anta att en person kommer att göra sig skyldig till ett brott som avses i 17 § 4 mom.

I regeringens proposition 224/2010 rd (nya polislagen) gällde båda momenten i paragrafen teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning. Även i regeringens proposition 222/2010 rd (nya tvångsmedelslagen) föreslogs det att bestämmelsen utformas på samma sätt då det gäller utredning av brott. Redan i regeringspropositionerna avvek paragrafernas 2 mom. från varandra på så vis, att i 10 kap. 58 § 2 mom. i den nya tvångsmedelslagen bestämdes att teleavlyssning och teknisk avlyssning omedelbart kan riktas mot en ny person och i 5 kap. 56 § 2 mom. i nya polislagen bestämdes att teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning omedelbart kan riktas mot en ny person.

I sitt utlåtande om förslaget till polislagen konstaterade grundlagsutskottet att den föreslagna bestämmelsen utgör undantag från regeln i 5 kap. 7 § om att beslut om teleavlyssning fattas av domstolen. Utskottet har bedömt beslutsförfarandet utgående från akuta fall och ansett att beslutet om teleavlyssning inte ens i dessa fall kan fattas av den anhållningsberättigade tjänstemannen (i detta fall anhållningsberättigade polismannen) på grund av den hemlighet för förtroliga meddelanden som grundlagens 10 § garanterar, utan teleavlyssning ska alltid vara beroende av tillstånd från domstolen (GrUU 36/2002 rd s. 7). Till denna del måste lagförslaget ändras så att det kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Den aktuella paragrafen ändrades under riksdagsbehandlingen (FvUB 42/2010 rd, s. 7 och GrUU 67/2010 rd, s. 5) på så sätt, att teleavlyssning ströks från både 1 och 2 mom. Dessutom ströks ordet "teleavlyssning" i pa-

ragrafens rubrik. Motsvarande ändring gjordes även i den nya tvångsmedelslagen dock med den ändringen, att teleavlyssning inte ströks i 10 kap. 58 § 1 mom. i tvångsmedelslagen, som innehåller bestämmelser om avbrytande av hemliga tvångsmedel. Dessutom ströks 58 § 2 mom., eftersom den föreslagna bestämmelsen innebar undantag från bestämmelsen om att beslut om teleavlyssning, bostadsavlyssning och om teknisk avlyssning som riktas mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott alltid ska fattas av domstolen. Det förutsattes dock inte att den senast nämnda ändringen skulle göras i den nya polislagen. I allt väsentligt bör 10 kap. 58 § i den nya tvångsmedelslagen och 5 kap. 56 § i den nya polislagen vara konsekventa. Vid beredningen av de bestämmelser i polislagen som gäller polisens hemliga inhämtande av information är det skäl att även beakta grundlagsutskottets utlåtande om hemliga tvångsmedel i tvångsmedelslagen.

De ändringar som gjorts i den nya tvångsmedelslagen och i den nya polislagen kan vid en jämförelse av dem sinsemellan inte anses vara helt konsekventa. Även teleavlyssning som sker i enlighet med polislagen borde avbrytas på det sätt som föreskrivs i 1 mom., då det har framkommit att någon annan person är föremål för teleavlyssningen än den person som tillståndet avser.

På nämnda grunder föreslås att teleavlyssning fogas till paragrafens 1 mom. vid sidan om teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning. Användningen av teleavlyssning ska i enlighet med förslaget avbrytas så fort det är möjligt om det framgår att teleavlyssningen riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den som är föremål för tillståndet.

Det föreslås även att det till momentet fogas en möjlighet att som överskottsinformation använda de uppgifter som fåtts före avbrytandet av inhämtning av information på de grunder som nämns nedan. I motiveringen för den aktuella paragrafen (PR 224/2010 rd, s. 140) konstateras att information som fåtts före ett avbrott kan också vara sådan överskottsinformation som avses i 53 §. Enligt motiveringen kan denna användas i enlighet med 54 §. Detta konstateras dock inte uttryckligen i paragrafen. Till denna del avvi-

ker bestämmelserna ogrundat från 57 §. Den senare nämnda paragrafen gäller utplåning av information som inhämtats med hemliga metoder i de situationer när en anhållningsberättigad polisman i en brådskande situation har beslutat att en metod för inhämtning av information ska användas, men domstolen har efter det att inhämtningen av information inleddes ansett att det inte har funnits förutsättningar för användning av metoden för inhämtande av information. I paragrafen nämns uttryckligen möjligheten att använda informationen som överskottsinformation i enlighet med 54 § i stället för att utplåna informationen. På grund av sakens betydelse (av viktighets-skäl finns det orsak att saken nämns i lag) och för konsekvensens skull föreslås att paragrafen kompletteras så, att möjligheten att använda informationen som överskottsinformation i enlighet med 54 § uttryckligen nämns i paragrafen.

Om det enligt 2 mom. i en situation som avses i 1 mom. innan metoden som använts för inhämtandet av information har avbrutits har uppkommit skäl att med fog anta att en person kommer att göra sig skyldig till ett brott som avses i 17 § 4 mom., får teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning riktas mot personen i fråga. På beslutsfattandet ska då 18 och 24 § tillämpas. Om domstolen inte beviljar tillstånd till teknisk avlyssning eller teknisk observation av utrustning, ska avlyssningen avslutas och de upptagningar som fåtts genom den och de anteckningar om uppgifter som fåtts genom den genast utplånas.

För teknisk spårning av utrustning krävs inte den i 2 mom. avsedda bestämmelsen om brådskande situationer eftersom bestämmelser om detta finns i 5 kap. 24 § 1 mom. i polislagen. I enlighet med de två sista meningarna i paragrafen får, om en åtgärd som avses i 1 mom. 2 punkten inte tål uppskov, en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om åtgärden till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden för inhämtande av information började användas.

Det är dessutom enligt 2 mom. möjligt att en anhållningsberättigad polisman får fatta

ett temporärt beslut om att teknisk avlyssning riktas mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott, om det innan metoden för inhämtandet av information har avbrutits har uppkommit skäl att med fog anta att en person kommer att göra sig skyldig till ett brott som avses i 5 § 2 mom. eller i 17 § 4 mom. Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden (GrUU 67/2010 rd och GrUU 66/2010 rd) bedömt beslutsförfarandet i akuta fall. Enligt grundlagsutskottet (GrUU 66/2010) innebär förslaget ett undantag från principen att beslut om teknisk avlyssning som riktas mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott alltid ska fattas av domstolen. Utskottet har granskat beslutsprocessen i akuta fall och menar att det är rätt att den anhållningsberättigade tjänstemannen inte heller då kan besluta om teknisk avlyssning på hemfridsskyddade platser. För konsekvensens skull kan det anses vara befogat att en anhållningsberättigad polisman inte heller med stöd av den nya polislagen i de fall som avses i momentet kan fatta ett temporärt beslut om teknisk avlyssning som riktas mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott.

På grund av det som anförts ovan föreslås att 2 mom. upphävs.

58 §. Underrättelse om hemligt inhämtande av information. Det föreslås att den sista meningen i 1 mom. stryks, enligt vilken den domstol som beviljat tillståndet ska samtidigt skriftligen informeras om underrättelsen till personen i fråga. Strykningen beror på att det i paragrafens nya 4 mom. finns sammanfattande bestämmelser om informering av domstolen. Informeringen hänförs sig närmast till de fall som avses i 1 och 2 mom.

Det föreslås att paragrafen även ändras så att ett nytt 3 mom. införs, varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 5—7 mom. I det nya 3 mom. sägs det att om den som är föremål för inhämtandet av information inte är identifierad vid utgången av den utsatta tid eller det uppskov som avses i 1 eller 2 mom. ska han eller hon utan onödigt dröjsmål skriftligen underrättas om inhämtandet av informationen när identiteten har utretts. Uttrycket "utan ogrundat dröjsmål" betyder att underrättelsen ska göras genast efter att man har utrett identiteten för den som varit föremål för inhäm-

tandet av informationen och de kontaktuppgifter som möjliggör en underrättelse.

I det nya 4 mom. bestäms att samtidigt ska den domstol som beviljat tillståndet skriftligen informeras om händelsen. I och med det som nämns ovan centreras de bestämmelser som gäller informering till domstolen till detta moment. Orsaken till detta är att då bestämmelser om informering till domstolen finns i 1 mom., men inte i 2 mom. som gäller uppskov, så kan det förbli oklart att en underrättelse till den som är föremål för inhämtandet av information och som sker efter uppskovet även samtidigt ska meddelas till domstolen. Med tanke på den som är föremål för inhämtandet av information är inte 2 mom. oklart, eftersom det ur momentet och sammanhanget framgår att det gäller uppskov av underrättelse till den som är föremål för inhämtandet av information.

I enlighet med vad som nämns ovan införs i 6 och 7 mom. de bestämmelser som nu finns i 4 och 5 mom.

6 kap. Polisundersökning

1 §. *Polisundersökningens inriktning och tillämpliga bestämmelser.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att de sista sex orden i momentet "eller utreda orsaken till en eldsvåda" stryks. Dessutom kommer den svenska lydelsen av paragrafen korrigeras tekniska avseenden.

Bestämmelser om utförande av polisundersökning finns i huvudsak i speciallagar, där det hänvisas till bestämmelsen om polisundersökning i polislagen. Då den nya polislagen bereddes fanns det inte bestämmelser i någon annan lag om att utredningen av brandorsak hör till polisens uppgifter, som då det gäller t.ex. utredningen av dödsorsak. Polisens befogenhetsbestämmelser om brandorsaksutredning var således till denna del bristfälliga, och det fanns behov av att föreskriva om dem i det aktuella momentet.

Republikens president stadfäste den 29 april 2011 den nya räddningslagen (379/2011), som trädde i kraft den 1 juli 2011. I 41 § 4 och 5 mom. finns heltäckande bestämmelser om polisens skyldighet att utreda brandorsak. I enlighet med paragrafens 4 mom., "Om det finns skäl att misstänka att

en eldsvåda eller någon annan olycka har orsakats uppsåtligen eller av oaktsamhet, ska räddningsmyndigheten anmäla saken till polisen. Också förseelser i fråga om brandsäkerheten och människors säkerhet som upptäckts i samband med brandutredningen ska anmälas till polisen." I enlighet med paragrafens 5 mom., "Polisen ska företa polisundersökning enligt 37 § i polislagen (493/1995) för att reda ut brandorsaken vid sådana eldsvådor som har lett till dödsfall, allvarliga personskador eller betydande egendomsskador."

Bakgrunden till bestämmelserna behandlas närmare i regeringens proposition RP 257/2010 rd (s. 58—60). I propositionen konstateras om räddningsmyndighetens anmälan till polisen bl.a. att som anmälningsgrund räcker möjlighet till brott, t.ex. en eldsvåda som man inte hittar någon naturlig antändningsorsak till. Anmälningsskyldigheten kan med fog anses vara tillräcklig för tryggande av målsägandens rättigheter i brottsfall.

I och med stiftandet av räddningslagen och den nya polislagen kan tillämpningen av 6 kap. 1 § 1 mom. och 41 § 5 mom. i räddningslagen medföra oklarheter, eftersom det i båda lagarna bestäms om samma sak men med en ordalydelse om avviker från varandra en aning. Eftersom huvudregeln är att bestämmelser om polisundersökning finns i speciallagstiftning, som hänvisar till polislagens allmänna bestämmelse om polisundersökning, finns det grund för att omnämna det om utredning av brandorsak "eller utreda orsaken till en eldsvåda" stryks i paragrafens 1 mom.

1.2 Konkurrenslagen

37 §. *Förfarandet vid inspektioner.* Det föreslås att paragrafens 4 mom. ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.3 Konsument säkerhetslagen

46 §. *Handräckning.* Det föreslås att paragrafen ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.4 Räddningslagen

41 §. Brandutredning. Det föreslås att paragrafens 5 mom. ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 6 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.5 Järnvägslagen

78 §. Utförande av tillsynsuppdraget. Det föreslås att paragrafens 3 mom. ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.6 Lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor

47 §. Handräckning. Det föreslås att paragrafen ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.7 Lagen om skyddande av byggnadsarvet

18 §. Inspektionsrätt. Det föreslås att paragrafens 2 mom. ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.8 Lagen om ett system för identifiering av djur

30 §. Handräckning. Det föreslås att paragrafen ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.9 Utlänningslagen

62 §. Förfarande vid ansökan om uppehållstillstånd på grund av familjeband. I samband med behandlingen av regeringens proposition 224/2010 rd (regeringens proposition till riksdagen med förslag till polislagen och vissa lagar i samband med den) ändrades paragrafen så att i 1 mom. ströks ordet "härad". Samtidigt behandlades förslaget till ändring av utlänningslagen RP 104/2010 rd (lag 631/2011), som inte beaktades då regeringens propositionen 224/2010 rd (lag

872/2011) behandlades. Genom lag 631/2010 upphävdes paragrafens 1 mom. och 2 mom. ändrades. Bakgrunden till ändringen behandlas närmare i detaljmotiven i regeringens proposition RP 104/2010 rd (s. 47).

Lag 631/2010 trädde i kraft den 10 juni 2011 och genom den ändrades de materiella bestämmelserna i den aktuella paragrafen, när igen avsikten med lag 872/2011 endast var att göra en teknisk förändring i paragrafen i samband med att den nya polislagen stiftades. På grund av detta föreslås att 62 § i den lag om ändring av utlänningslagen som träder i kraft från början av år 2014 upphävs så att avsikten med lag 631/2010 förverkligas.

1.10 Lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet

48 §. Tillsyn. Det föreslås att paragrafens 6 mom. ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.11 Avfallslagen

135 §. Handräckning. Det föreslås att paragrafen ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.12 Biobankslagen

38 §. Handräckning. Det föreslås att paragrafen ändras så att när det gäller polisens skyldighet att ge handräckning hänvisas till 9 kap. 1 § i den nya polislagen.

1.13 Lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet

3 §. Definition av information och underrättelser. Det föreslås att hänvisningarna till gällande polislagen i paragrafen ändras till att

gälla motsvarande paragrafer i den nya polislagen.

2 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft vid ingången av år 2014 när polislagen och de lagändringar som anknyter till denna träder i kraft.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

3.1 Teleövervakning

I propositionen föreslås att 5 kap. 8 § 2 mom. i den nya polislagen kompletteras så att polisen kan beviljas tillstånd för teleövervakning för att förhindra brott även när en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång eller lockande av barn i sexuella syften som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med brukande av en teleadress eller teleterminalutrustning. De grundläggande aspekter som hänför sig till förslaget beskrivs i den allmänna motiveringen, för i synnerhet när det gäller de aktuella brotten som begås med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning har synpunkterna betydelse redan då behovet av kompletterande lagstiftning bedöms och om det finns förutsättningar för kompletteringen med tanke på utlåtanden av riksdagens grundlagsutskott i samband med totalrevideringen av polislagen (GrUU 67/2010 rd). Dessutom ska grundlagsutskottets utlåtanden (GrUU 66/2010 rd) i anledning av totalrevideringen av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen beaktas. I detta sammanhang repeteras i koncentrerad form ännu de synpunkter som framförts i den allmänna motiveringen.

Genom att olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begås med brukande av en teleadress eller teleterminalutrustning läggs till de brott som berättigar till teleövervakning ökar inte vid jämförelse

med bestämmelserna i 31 c § 1 mom. i gällande polislagen de brott som berättigar till teleövervakning. Enligt momentet har en polisman för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleövervakning mot en teleanlutning, teleadress eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda, eller tillfälligt stänga en sådan anslutning eller anordning, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, till ett brott som är riktat mot ett automatiskt databehandlingssystem och begås med användning av en teleterminalutrustning, till koppleri, hotande av någon som skall höras vid rättskipning, olaga hot, narkotikabrott, straffbart försök till något av de brott som avses ovan eller till förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte.

I jämförelse med gällande lagrum är alltså de brott som kommer på fråga noggrant avgränsade. När det gäller förhindrande av brotten i fråga är teleövervakning i många fall den enda möjligheten. Enligt praxis för riksdagens grundlagsutskott ingår dessutom inte identifieringsuppgifterna i kärnområdet för den grundläggande fri- och rättigheten för sekretess i fråga om konfidentiella meddelanden (t.ex. GrUU 66/2010 rd, GrUU 67/2010 rd, GrUU 37/2002 rd, s. 3/I och GrUU 26/2001 rd, s. 3/II). I omfattande brottshärvor som kränker informationssäkerheten är ofta inte den teleövervakning med samtycke som avses i 5 kap. 9 § i den nya polislagen ett användbart alternativ. Teleövervakning kan ha betydelse då det gäller att förhindra andra brott i samma brottshärva. Av de aktuella brotten kränks målsägandens skydd för förtroliga meddelanden vid kränkning av kommunikationshemlighet. Även när det gäller olovligt brukande, skadegörelse och dataintrång är det skäl att understryka att när föremålet för brottet är ett automatiskt databehandlingssystem så används den aktuella datatekniken i allmänhet för förtroliga meddelanden och det är således ur en vidare synvinkel sett fråga om att skydda förtroliga meddelanden.

Olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet och dataintrång är inte ringa brott, utan det strängaste straff som föreskrivs för dem är fängelse i ett år. När det gäller förhindrande av de aktuella brotten beslutar domstolen om att teleövervakning ska användas. Beviljandet av tillstånd för teleövervakning prövas av domstolen från fall till fall. Detta styrs av bl.a. proportionalitetsprincipen i 1 kap. 3 § och principen om minsta olägenhet i 4 § i den nya polislagen.

Med den straffbestämmelse som gäller lockande av barn i sexuella syften (20 kap. 8 b § 1 och 2 mom. i strafflagen) strävar man efter att skydda barn mot brott som äventyrar deras utveckling och, när det handlar om tillräckligt utvecklade barn, kränker deras sexuella självbestämmanderätt. Genom bestämmelserna i fråga kriminaliseras ett förfarande där förövarens syfte är att tillverka barnpornografi eller mot ett barn begå ett utnyttjandebrott som kriminaliseras i 20 kap. 6 eller 7 § i strafflagen, eller ett förfarande där ett barn mot ersättning lockas till samlag eller någon annan sexuell handling eller till att uppträda i en anordnad pornografisk föreställning. Bakgrunden till bestämmelsen är att skydda barnens i grundlagen tryggade rättigheter. När det gäller förhindrande av de aktuella brotten är teleövervakning en viktig och effektiv metod, för i synnerhet då det gäller de gärningar som avses i 20 kap. 8 b 1 mom. (s.k. grooming) kan kontakten mellan gärningsmannen och barnet i huvudsak antas ske genom användning av teledress eller teleterminalutrustning.

3.2 Förtäckt inhämtande av information

Bakgrunden till det nya 3 mom. som föreslås i 5 kap. 15 § i den nya polislagen har behandlats i detaljmotiveringen. Orsaken till att momentet föreslås är för det första det, att förtäckt inhämtande av information inte är tillåtet i en bostad ens med medverkan av bostadens innehavare. Ett motsvarande nytt 3 mom. infördes i 10 kap. 14 § i den nya tvångsmedelslagen på grund av det som konstaterades i grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 66/2010 rd) vid riksdagsbehandlingen. Utskottet hänvisade till att enligt motiven

till lagförslaget ska förtäckt inhämtande av information inte vara möjligt i en bostad. Utskottet ansåg med hänsyn till hemfridskyddet i grundlagen att det är nödvändigt att skriva in den här inskränkningen i bestämmelsen. Motsvarande ändring gjordes dock inte i den nya polislagen.

3.3 Användning av överskottsinformation

Enligt 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen får överskottsinformation användas i samband med utredning av brott, när informationen gäller ett brott för vars förhindrande det skulle ha fått användas sådant inhämtande av information enligt detta kapitel genom vilket informationen har fåtts. Enligt andra meningen i momentet ska beslut om användning av överskottsinformation ska fattas av domstolen, om den är behörig att fatta beslut om den metod för inhämtande av information med vilken informationen har fåtts.

Det föreslås att till 5 kap. 54 § 1 mom. i polislagen fogas en ny andra mening, enligt vilken överskottsinformation får även användas om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och om användningen av överskottsinformation kan antas ha en synnerligen viktig betydelse för utredningen av brottet. Innehållet i momentets andra mening ändras i samband med att den blir tredje mening. Enligt ändringen ska beslut om användning av överskottsinformation som bevisning fattas av domstolen i samband med behandlingen av huvudsaken.

Även vid bedömningen av behovet för kompletterade lagstiftning och om det över huvudtaget finns förutsättningar för ändringarna när det gäller användning av överskottsinformation har de synpunkter som hänför sig till de grundläggande och mänskliga rättigheterna en väsentlig betydelse. De frågor som gäller de grundläggande och mänskliga rättigheterna med tanke på ändringarna i 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen har behandlats omfattande redan i den allmänna motiveringen.

Sin slutliga form fick momentet vid riksdagsbehandlingen i anledning av grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 67/2010 rd). Den

mening som gäller brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och som det nu föreslås att införs i momentet avviker från förslaget i regeringens proposition RP 224/2010 rd. Som villkor för användningen av överskottsinformation ställs dessutom att användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Dessutom preciseras meningen som gäller domstolens beslutsfattande på så vis, att domstolen fattar beslut om användning av överskottsinformation som bevisning, och detta beslut fattas i samband med behandlingen av huvudsaken. Domstolens beslut gäller alla de situationer som gäller användning av överskottsinformation, även således de situationer där överskottsinformationen har fått på annat sätt än genom domstolens beslut om användande av en hemlig metod för inhämtande av information.

Som sammanfattning av de synpunkter som framförts i den allmänna motiveringen kan konstateras att i enlighet med Europeiska människorättsdomstolens beslutspraxis ska bestämmelser om användning av överskottsinformation ingå i den nationella lagstiftningen. Det väsentliga enligt beslutspraxisen när det gäller användning av överskottsinformation är att rättegången som helhet sedd är rättvis. Den brottsmisstänkte eller åtalade ska ha möjlighet att bestrida bevisningen. Högsta domstolen har fäst uppmärksamhet vid samma synpunkter i sitt avgörande HD 2007:58. Ur Europeiska människorättsdomstolens beslutspraxis kan man således inte härleda skyldighet att införa bestämmelser om begränsning av användning av överskottsinformation med visst innehåll.

På bestämmelserna om användning av överskottsinformation inverkar flera, till viss del även motstående, synpunkter. I dessa ingår skydd för privatlivet och förtroligt meddelande, för vilkas del det dock måste konstateras, att den överskottsinformation som har fått med en metod för inhämtande av information som ingriper i skyddet för ett sådant förtroligt meddelande, i vart fall redan kommit till polisens kännedom. För att understryka den brottsmisstänktes och den åtalades rättigheter måste konstateras, att genom brott kränks i allmänhet även målsägandens

skydd för grundläggande och mänskliga rättigheter, vilket måste beaktas vid bedömningen av möjligheterna för utredande av brott.

Med tanke på intresset för att utreda brott och på det straffrättsliga systemets trovärdighet kan det inte anses vara tillfredsställande att brott av en viss svårhetsgrad inte kan utredas genom användning av överskottsinformation. Brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år kan inte anses som ringa. Bestämmelsen i 5 kap. 54 § 1 mom. i den nya polislagen kan möjliggöra att även allvarligare brott förblir outredda. Vid bedömning av överskottsinformationen i de fall där det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, ska även proportionalitetsprincipen som framgår ur 1 kap. 2 § i den nya tvångsmedelslagen beaktas. Betydelse har i synnerhet hur grovt brottet är (hur allvarlig är uttrycksformen för det aktuella brottet) och hur viktigt det är att brottet utreds. Den nu ställda tröskeln "av synnerlig vikt för utredningen av brottet" ställer en ytterligare tröskel för användning av överskottsinformation, vilken binder användningen till förutsättningarna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information (5 kap. 2 § 2 mom. i nya polislagen), vilka även riksdagens grundlagsutskott underströk i sitt utlåtande GrUU 67/2010 rd.

I grundlagsutskottets utlåtande GrUU 67/2010 rd och i förvaltningsutskottets betänkande FvUB 42/2010 till den det gäller denna sak och som grundar sig på förstnämnda, behandlas inte närmare domstolens beslutsfattande när det gäller användning av överskottsinformation. Domstolens förutsättning för att överväga betydelsen av överskottsinformationen och användningen av denna realiserar i praktiken vid behandlingen av huvudsaken när all utredning och bevisning som inverkar på saken finns tillgänglig. Vid huvudförhandlingen har svaranden de bästa förutsättningarna för att bestrida användningen av överskottsinformation och domstolen har de bästa förutsättningarna för att avväga användningen av överskottsinformation.

För att domstolen ska kunna utöva sin kontrolluppgift när det gäller användningen av

överskottsinformation, föreslås det i den proposition för komplettering av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen som samtidigt är under beredande kompletteringar i 9 kap. 6 § 2 mom. i förundersökningslagen och i 5 kap. 3 § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål. Enligt dessa ska användning av överskottsinformation vid utredning av brottet antecknas i förundersökningsprotokollet och i stämningsansökan ska uppges den överskottsinformation som åklagaren tänker använda som bevis samt motivering till att överskottsinformationen används. Användningen av överskottsinformation vid utredningen av ett brott kan förhindras genom förundersökningssamarbetet mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren eller

användningen i domstolen kan förhindras genom den bedömning som åklagaren gör i samband med åtalsprövningen.

3.4 Bedömning av lagstiftningsordningen

På de grunder som nämns ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det finns dock skäl att inhämta grundlagsutskottets utlåtande om regeringspropositionen.

Med stöd av det som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av polislagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 5 § 2 mom., 7 § 2 och 3 mom., 8 § 2 mom., 10 § 3, 5 och 6 mom., 12 § 3 mom., 13 § 1 och 4 mom., 18 § 4 mom., 20 § 4 mom., 22 § 3 och 4 mom., 28 § 2 mom., den finska språkdräkten i 30 § 1 mom., 38 § 2 mom., 42 § 2 mom., 47 § 2 mom., 50 §, 54 § 1 mom., 55 § 3 mom., 56 §, 58 § och 6 kap. 1 § 1 mom. samt fogas till 5 kap. 15 § ett nytt 3 mom. som följer:

5 kap.

7 §

Hemliga metoder för inhämtande av information*Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information*

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Tillstånd till teleavlyssning och till inhämtande av sådan information som avses i 6 § 2 mom. kan ges för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

Polisen kan för att förhindra brott ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleanslutning, teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person, om personen på grund av sina yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,
- 8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 9) ledande av terroristgrupp,
- 10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,
- 11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
- 12) rekrytering för ett terroristbrott, eller
- 13) finansiering av terrorism.

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleavlyssningen eller för inhämtandet av information i stället för teleavlyssning grundar sig på,

4) giltighetstiden med angivande av klockslag för tillståndet till teleavlyssning eller inhämtande av information enligt 6 § 2 mom.,

5) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning,

7) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning.

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Polisen kan för att förhindra brott ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person, om personen på grund av sina yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
- 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
- 3) olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,
- 4) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,
- 5) narkotikabrott,
- 6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, eller
- 7) grovt tullredovisningsbrott.

10 §

Beslut om teleövervakning

Chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen, chefen för rörliga polisen eller chefen för en polisnrättning ska besluta om teleövervakning som avses i 8 § 4 mom. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om teleövervakningen till dess att chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen, chefen för rörliga polisen eller chefen för en polisnrättning har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till nämnda polisman för avgörande så snart det

är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången, och kan även gälla en bestämd tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet. Tidsperioden kan vara längre än en månad.

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakning grundar sig på,
- 4) samtycke, om detta är ett villkor för teleövervakningen,
- 5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 6) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,
- 7) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen,
- 8) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

12 §

Beslut om inhämtande av basstationsuppgifter

I ett yrkande och i ett beslut om inhämtande av basstationsuppgifter ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) de fakta som ligger till grund för förutsättningarna för inhämtande av basstationsuppgifter,
- 3) den tidsperiod som tillståndet gäller,
- 4) vilken basstation tillståndet gäller,
- 5) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar inhämtandet av basstationsuppgifter,

6) eventuella begränsningar och villkor för inhämtandet av basstationsuppgifter.

13 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Med observation avses iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information. Vid observation får en kamera eller någon annan motsvarande teknisk anordning trots 24 kap. 6 § i strafflagen användas för att göra eller uppta visuella iakttagelser.

Observation enligt denna paragraf får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende. Tekniska anordningar får inte användas vid observation eller systematisk observation riktad mot hemfridsskyddade platser enligt 24 kap. 11 § i strafflagen.

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Förtäckt inhämtande av information är inte tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan.

18 §

Beslut om teknisk avlyssning

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk avlyssning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska avlyssningen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 5) det utrymme eller den plats av annat slag som avlyssningen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska avlyssningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska avlyssningen.

20 §

Beslut om optisk observation

I ett yrkande och i ett beslut om optisk observation ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den optiska observationen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 5) det utrymme eller den plats av annat slag som observationen riktas mot,
- 6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den optiska observationen,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för den optiska observationen.

22 §

Beslut om teknisk spårning

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst sex månader åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk spårning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska spårningen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det föremål, det ämne eller den egendom som spårningen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska spårningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska spårningen.

28 §

Täckoperationer och förutsättningar för sådana

Polisen får för att förhindra brott rikta en täckoperation mot en person, som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

30 §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Om en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffar lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transporterar personer, föremål eller ämnen, sköter ekonomiska angelägenheter eller bistår den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, går denne fri från straffansvar, om det på synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

1) åtgärden genomförs också utan polismannens medverkan,

2) polismannens verksamhet inte äventyrar eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller orsakar betydande fara för eller skada på egendom, och

3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen.

38 §

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp

I beslutet ska följande nämnas:

1) den polisman som beslutat om bevisprovokationen samt beslutets datum och innehåll,

2) den polisenhet som genomför bevisprovokationen,

3) identifikationsuppgifterna för de polismän som genomför bevisprovokationen,

4) hur det har säkerställts att bevisprovokationen inte får den som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne annars inte skulle begå,

5) eventuella begränsningar och villkor för bevisprovokationen.

42 §

Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor kan meddelas för högst sex månader åt gången.

47 §

Beslut om skyddande

En anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information beslutar om annat än i 1 mom. avsett skyddande av inhämtande av information.

50 §

Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation gäller i tillämpliga delar 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen.

54 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får användas vid utredning av brott när informationen gäller ett sådant brott för vars förhindrande det skulle ha varit tillåtet att använda sådana metoder för inhämtande av information som avses i detta kapitel och som har använts då informationen har fåtts. Överskottsinformation får även användas om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och om användningen av överskottsinformation kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Beslut om användning av överskottsinformation som bevisning fattas av domstolen i samband med behandlingen av huvudsaken. Bestämmelser om att användning av överskottsinformation ska antecknas i förundersökningsprotokollet finns i 9 kap. 6 § 2 mom. i förundersökningslagen och bestämmelser om att användningen av överskottsinformation ska uppges i stämningsansökan i 5 kap. 3 § 1 mom. 8 punkten i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

55 §

Utplåning av information

Basstationsuppgifter som avses i 11 § ska utplånas efter att det har framgått att uppgifterna inte behövs för att förhindra, avslöja eller utreda brott eller för att avvärja en fara.

56 §

Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning

Om det framgår att teleavlyssningen riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den som är föremål för tillståndet eller att den person som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska avlyssningen avbrytas så snart som möjligt och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas. Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen gäller ett meddelandes innehåll eller identifieringsuppgifter som avses i 8 § eller att den person som avses i 23 § 3 mom. inte använder den anordning som är föremål för observationen. Information som fåtts innan metoden för inhämtandet av information avbrutits får dock användas på samma villkor som överskottsinformation får användas enligt 54 §.

58 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört.

På yrkande av en anhållningsberättigad polisman får domstolen besluta att underrättelsen enligt 1 mom. till den som varit föremål för åtgärden får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtning av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska

utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Om den som är föremål för inhämtandet av information inte är identifierad vid utgången av den utsatta tid eller det uppskov som avses i 1 eller 2 mom. ska han eller hon utan ogrundat dröjsmål skriftligen underrättas om inhämtandet av informationen när identiteten har utretts.

Samtidigt ska den domstol som beviljat tillståndet informeras skriftligen om underrättelsen.

Den som varit föremål för inhämtande av information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inledd, ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen iaktas i tillämpliga delar.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 2 och 3 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

I fråga om handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 45 § iaktas i tillämpliga delar. Ärenden som gäller underrättelse om bevisprovokation genom köp och om styrd användning av informationskällor ska behandlas vid Helsingfors tingsrätt med iakt-

tagande i tillämpliga delar av 6 mom. i den paragrafen.

6 kap.

Polisundersökning

1 §

Polisundersökningens inriktning och tillämpliga bestämmelser

Med polisundersökning avses annan undersökning som polisen enligt lag ska företa än förundersökning med anledning av brott. Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska polisen, med anledning av en anmälan eller när det annars av särskilda skäl är befogat, företa polisundersökning för att hitta en försvunnen person.

 Denna lag träder i kraft den 20 .

2.**Lag****om ändring av 37 § i konkurrenslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 37 § 4 mom. som följer:

37 §

Förfarandet vid inspektioner

Denna lag träder i kraft den _____ 20__ .

Bestämmelser om polisens skyldighet att
ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen
(872/2011).

3.

Lag**om ändring av 46 § i konsument säkerhetslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konsument säkerhetslagen (920/2011) 46 § som följer:

46 §

Handräckning

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelser om polisens skyldighet att
ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polisla-
gen (872/2011).

4.

Lag**om ändring av 41 § i räddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räddningslagen (379/2011) 41 § 5 mom. som följer:

41 §

Brandutredning

ut brandorsaken vid sådana eldsvådor som
har lett till dödsfall, allvarliga personskador
eller betydande egendomsskador.

Polisen ska företa polisundersökning enligt
6 kap. 1 § i polislagen (872/2011) för att reda

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 78 § i järnvägslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i järnvägslagen (304/2011) 78 § 3 mom. som följer:

78 §

Utförande av tillsynsupdraget

straffrättsligt tjänsteansvar på dem. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen. Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Trafiksäkerhetsverket kan anlita sakkunnighjälp om det behövs för tillsynen. När de sakkunniga sköter i detta moment avsedda uppgifter tillämpas bestämmelserna om

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 47 § i lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor (1396/2010) 47 § som följer:

47 §

Handräckning

handräckning för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den.

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011). Inom sitt ansvarsområde är tullmyndigheterna vid behov skyldiga att ge

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 18 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010) 18 § 2 mom. som följer:

18 §

Inspektionsrätt

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge
handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen
(872/2011).

8.

Lag**om ändring av 30 § i lagen om ett system för identifiering av djur**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ett system för identifiering av djur (238/2010) 30 § som följer:

30 §

Handräckning

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelser om polisens skyldighet att
ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen
(872/2011).

9.

Lag**om upphävande av 62 § i lagen om ändring av utlänningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §	2 §
Genom denna lag upphävs 62 § i lagen om ändring av utlänningslagen (886/2011).	Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag**om ändring av 48 § i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet (1664/2009) 48 § 6 mom., sådant det lyder i lag 860/2012, som följer:

48 §

Tillsyn

—————
Trafiksäkerhetsverket får utföra sitt tillsynsuppdrag med eller utan förhandsanmälan. Trafiksäkerhetsverket får vid tillsynen anlita sakkunniga, om det behövs för tillsynen. När de sakkunniga sköter i detta mo-

ment avsedda uppgifter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar på dem. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974). Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .

11.**Lag****om ändring av 135 § i avfallslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i avfallslagen (646/2011) 135 § som följer:

135 §

Handräckning

skyldigt att lämna handräckning för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Bestämmelser om polisens skyldighet att lämna handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011) och bestämmelser om gränsbevakningsväsendets skyldighet att lämna handräckning i 77 § i gränsbevakningslagen (578/2005). Också tullverket är

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.**Lag****om ändring av 38 § i biobankslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i biobankslagen (688/2012) 38 § som följer:

38 §

Handräckning

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

13.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet (26/2009) 3 § som följer:

3 §

Definition av information och underrättelser

I denna lag avses med information och underrättelser:

1) uppgifter i de personregister som avses i 2—4 och 6 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003),

2) uppgifter i de personregister som avses i 21—23 och 23 a—23 d § i tullagen (1466/1994),

3) uppgifter i de personregister som avses i 3, 4 och 7—12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), samt

4) uppgifter som annars med stöd av 4 kap. 2 och 3 § samt 5 kap. 40 § i polislagen (872/2011), 13 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, 28 § i tullagen, 17, 18 och 22 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller någon annan lag eller ett avtal innehas av polisen, tullverket eller gränsbevakningsväsendet eller som är tillgängliga för dem utan att de vidtar tvångsåtgärder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 14 mars 2013

Vid förhinder för statsministern, utrikesminister

ERKKI TUOMIOJA

Inrikesminister *Päivi Räsänen*

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av polislagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 5 § 2 mom., 7 § 2 och 3 mom., 8 § 2 mom., 10 § 3, 5 och 6 mom., 12 § 3 mom., 13 § 1 och 4 mom., 18 § 4 mom., 20 § 4 mom., 22 § 3 och 4 mom., 28 § 2 mom., den finska språkdräkten i 30 § 1 mom., 38 § 2 mom., 42 § 2 mom., 47 § 2 mom., 50 §, 54 § 1 mom., 55 § 3 mom., 56 §, 58 § och 6 kap. 1 § 1 mom. samt fogas till 5 kap. 15 § ett nytt 3 mom. som följer:

Den lag som träder i kraft vid ingången av år 2014 *Föreslagen lydelse*

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Polisen kan beviljas tillstånd till teleavlyssning för att förhindra brott, om den person som är föremål för teleavlyssningen på grund av sina yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,
- 8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 9) ledande av terroristgrupp,
- 10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,

Polisen kan för att förhindra brott ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleanslutning, teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person, om personen på grund av sina yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,
- 8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 9) ledande av terroristgrupp,
- 10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,

- 11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
12) rekrytering för ett terroristbrott, eller
13) finansiering av terrorism.

- 11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
12) rekrytering för ett terroristbrott, eller
13) finansiering av terrorism.

7 §

*Beslut om teleavlyssning och motsvarande
inhämtande av information*

Tillstånd kan beviljas för högst en månad åt gången.

I yrkandet och i beslutet om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleavlyssningen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 5) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,
- 6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen och annat motsvarande inhämtande av information.

7 §

*Beslut om teleavlyssning och motsvarande
inhämtande av information*

Tillstånd *till teleavlyssning och till inhämtande av sådan information som avses i 6 § 2 mom.* kan ges för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten *eller den fara som ligger till grund för åtgärden,*
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för *teleavlyssningen eller för inhämtandet av information i stället för teleavlyssning* grundar sig på,
- 4) giltighetstiden med angivande av klockslag *för tillståndet till teleavlyssning eller inhämtande av information enligt 6 § 2 mom.,*
- 5) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,
- 6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av *teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning,*
- 7) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen *eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning.*

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Polisen kan för att förhindra brott beviljas tillstånd till teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
- 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
- 3) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,

- 4) narkotikabrott,
- 5) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, eller
- 6) grovt tullredovisningsbrott.

10 §

Beslut om teleövervakning

Chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen *eller* chefen för rörliga polisen eller chefen för en polisinsättning ska besluta om teleövervakning som avses i 8 § 4 mom. Om ett ärende *i andra fall än sådana som avses i 3 §* inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om teleövervakningen till dess att chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen *eller* chefen för rörliga polisen eller chefen för en polisinsättning har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Polisen kan för att förhindra brott ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person, om personen på grund av sina yttranden hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
- 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
- 3) *olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,*
- 4) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,
- 5) narkotikabrott,
- 6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, eller
- 7) grovt tullredovisningsbrott.

10 §

Beslut om teleövervakning

Chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen, chefen för rörliga polisen eller chefen för en polisinsättning ska besluta om teleövervakning som avses i 8 § 4 mom. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om teleövervakningen till dess att chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen, chefen för rörliga polisen eller chefen för en polisinsättning har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till nämnda polisman för avgörande så snart det

nämnda polisman så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

Tillstånd kan meddelas för högst en månad åt gången. Tillstånd kan beviljas så att det gäller även en viss tid före beslutet vilken kan vara längre än en månad.

Tillstånd kan *ges och beslut fattas* för högst en månad åt gången. Tillståndet *eller beslutet får även gälla en viss tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet. Denna tidsperiod får vara längre än en månad.*

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och brottstidpunkten,

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och *den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,*

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakning grundar sig på,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakning grundar sig på,

4) samtycke, om detta är ett villkor för teleövervakningen,

4) samtycke, om detta är ett villkor för teleövervakningen,

5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

6) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,

6) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,

7) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen,

7) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen,

8) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

8) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

12 §

12 §

*Beslut om inhämtande av basstationsuppgifter**Beslut om inhämtande av basstationsuppgifter*

I ett yrkande och i ett beslut om inhämtande av basstationsuppgifter ska följande nämnas:

I ett yrkande och i ett beslut om inhämtande av basstationsuppgifter ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och *den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,*

2) de fakta som ligger till grund för förutsättningarna för inhämtandet av basstationsuppgifter,

2) de fakta som ligger till grund för förutsättningarna för inhämtande av basstationsuppgifter,

3) den tidsperiod som tillståndet gäller,

3) den tidsperiod som tillståndet gäller,

4) vilken basstation tillståndet gäller,

4) vilken basstation tillståndet gäller,

5) den anhållningsberättigade polisman som

5) den anhållningsberättigade polisman

Den lag som träder i kraft vid ingången av år 2014

Gällande lydelse

leder och övervakar inhämtandet av basstationsuppgifter,

6) eventuella begränsningar och villkor för inhämtandet av basstationsuppgifter.

som leder och övervakar inhämtandet av basstationsuppgifter,

6) eventuella begränsningar och villkor för inhämtandet av basstationsuppgifter.

13 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Med observation avses iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information.

Observation enligt denna paragraf får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende.

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

18 §

Beslut om teknisk avlyssning

I ett yrkande och i beslut om teknisk avlyssning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

13 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Med observation avses iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information. *Vid observation får en kamera eller någon annan motsvarande teknisk anordning trots 24 kap. 6 § i strafflagen användas för att göra eller uppta visuella iakttagelser.*

Observation enligt denna paragraf får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende. *Tekniska anordningar får inte användas vid observation eller systematisk observation riktad mot hemfridskyddade platser enligt 24 kap. 11 § i strafflagen.*

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Förtäckt inhämtande av information är inte tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan.

18 §

Beslut om teknisk avlyssning

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk avlyssning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och *den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,*

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska avlyssningen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det utrymme eller den plats av annat slag som avlyssningen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska avlyssningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska avlyssningen.

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska avlyssningen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det utrymme eller den plats av annat slag som avlyssningen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska avlyssningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska avlyssningen.

20 §

Beslut om optisk observation

I ett yrkande och i ett beslut om optisk observation ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,

2) den person som med fog kan antas begå det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den optiska observationen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det utrymme eller den plats av annat slag som observationen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den optiska observationen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den optiska observationen.

22 §

Beslut om teknisk spårning

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst sex månader åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk spårning ska följande nämnas:

20 §

Beslut om optisk observation

I ett yrkande och i ett beslut om optisk observation ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden *och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden*,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den optiska observationen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det utrymme eller den plats av annat slag som observationen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den optiska observationen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den optiska observationen.

22 §

Beslut om teknisk spårning

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst sex månader åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk spårning ska följande nämnas:

Den lag som träder i kraft vid ingången av
år 2014

Gällande lydelse

1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,

2) den person som med fog kan antas begå det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska spårningen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det föremål, det ämne eller den egendom som spårningen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska spårningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska spårningen.

1) det brott som ligger till grund för åtgärden *och den förmodade* brottstidpunkten *eller den fara som ligger till grund för åtgärden*,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska spårningen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det föremål, det ämne eller den egendom som spårningen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska spårningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska spårningen.

28 §

Täckoperationer och förutsättningar för sådana

Polisen får för att förhindra brott rikta en täckoperation mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt tullredovisningsbrott eller ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning är dessutom att inhämtandet av information måste anses behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

28 §

Täckoperationer och förutsättningar för sådana

Polisen får för att förhindra brott rikta en täckoperation mot en person, som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, *eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till* ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

30 §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Om en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffar lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transporterar personer, föremål eller ämnen, sköter ekonomiska angelägenheter eller bistår den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, går denne fri från straffansvar, om det på synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

- 1) åtgärden genomförs också utan polis-
mannens medverkan,
- 2) polismannens verksamhet inte äventyrar
eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller
orsakar betydande fara för eller skada på
egendom, och
- 3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna
att uppnå syftet med täckoperationen.

30 §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Om en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffar lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transporterar personer, föremål eller ämnen, sköter ekonomiska angelägenheter eller bistår den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, går denne fri från straffansvar, om det på synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

- 1) åtgärden genomförs också utan polis-
mannens medverkan,
- 2) polismannens verksamhet inte äventyrar
eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller
orsakar betydande fara för eller skada på
egendom, och
- 3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna
att uppnå syftet med täckoperationen.

38 §

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp

I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den polisman *och domstol* som beslutat
om bevisprovokationen, samt beslutets da-
tum och innehåll,
- 2) den polisenhet som genomför bevispro-
vokationen,
- 3) identifikationsuppgifterna för de polis-
män som genomför bevisprovokationen,
- 4) hur det har säkerställts att bevisprovoka-
tionen inte får den som är föremål för åtgär-
den eller någon annan att begå ett brott som
denne inte annars skulle begå,
- 5) eventuella begränsningar och villkor för
genomförandet.

38 §

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp

I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den polisman som beslutat om bevispro-
vokationen samt beslutets datum och inne-
håll,
- 2) den polisenhet som genomför bevispro-
vokationen,
- 3) identifikationsuppgifterna för de polis-
män som genomför bevisprovokationen,
- 4) hur det har säkerställts att bevisprovoka-
tionen inte får den som är föremål för åtgär-
den eller någon annan att begå ett brott som
denne annars inte skulle begå,
- 5) eventuella begränsningar och villkor för
bevisprovokationen.

Den lag som träder i kraft vid ingången av
år 2014

Gällande lydelse

42 §

*Beslut om styrd användning av informations-
källor*

Beslut om styrd användning av informa-
tionskällor kan meddelas för högst två måna-
der åt gången.

42 §

*Beslut om styrd användning av informations-
källor*

Beslut om styrd användning av informa-
tionskällor kan meddelas för högst *sex* måna-
der åt gången.

47 §

Beslut om skyddande

En anhållningsberättigad polisman som sär-
skilt utbildats för hemligt inhämtande av in-
formation beslutar om annat skyddande av
inhämtande av information.

47 §

Beslut om skyddande

En anhållningsberättigad polisman som
särskilt utbildats för hemligt inhämtande av
information beslutar om annat *än i 1 mom.*
avsett skyddande av inhämtande av informa-
tion.

50 §

Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyssning,
teknisk avlyssning och optisk observation
gäller i tillämpliga delar 10 kap. 52 § i
tvångsmedelslagen.

50 §

Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyss-
ning, *inhämtande av information i stället för*
teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk
observation gäller i tillämpliga delar 10 kap.
52 § i tvångsmedelslagen.

54 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får användas i sam-
band med utredning av brott, när informatio-
nen gäller ett brott för vars förhindrande det
skulle ha fått användas sådant inhämtande av
information enligt detta kapitel genom vilket
informationen har fåtts. Beslut om använd-
ning av överskottsinformation ska fattas av
domstolen, om den är behörig att fatta beslut
om den metod för inhämtande av information
med vilken informationen har fåtts.

54 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får användas vid ut-
redning av brott när informationen gäller ett
sådant brott för vars förhindrande det skulle
ha varit tillåtet att använda sådana metoder
för inhämtande av information som avses i
detta kapitel och som har använts då informa-
tionen har fåtts. *Överskottsinformation får*
även användas om det för brottet föreskrivna
strängaste straffet är fängelse i minst två år
och om användningen av överskottsinforma-
tionen kan antas vara av synnerlig vikt för

utredningen av brottet. Beslut om användning av överskottsinformation som bevisning fattas av domstolen i samband med behandlingen av huvudsaken. Bestämmelser om att användning av överskottsinformation ska antecknas i förundersökningsprotokollet finns i 9 kap. 6 § 2 mom. i förundersökningslagen och bestämmelser om att användningen av överskottsinformation ska uppges i stämningens ansökan i 5 kap. 3 § 1 mom. 8 punkten i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

55 §

Utplåning av information

Basstationsuppgifter som avses i 11 § ska utplånas när målet har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom eller lämnats därhän.

56 §

Avbrytande av teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning

Om det framkommer att den som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska avlyssningen avbrytas så snart som möjligt och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas. Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen gäller innehållet i ett meddelande eller identifieringsuppgifter som avses i 8 § eller att den person som avses i 23 § 3 mom. inte använder den anordning som är föremål för observationen.

Om det i en situation som avses i 1 mom. innan användningen av inhämtandet av information har avbrutits har uppkommit skäl att med fog anta att en person kommer att

55 §

Utplåning av information

Basstationsuppgifter som avses i 11 § ska utplånas *efter att det har framgått att uppgifterna inte behövs för att förhindra, avslöja eller utreda brott eller för att avvärja en fara.*

56 §

*Avbrytande av **teleavlyssning**, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning*

Om det framgår att **teleavlyssningen riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den som är föremål för tillståndet** eller att den person som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska avlyssningen avbrytas så snart som möjligt och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas. Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen gäller ett meddelandes innehåll eller identifieringsuppgifter som avses i 8 § eller att den person som avses i 23 § 3 mom. inte använder den anordning som är föremål för observationen. *Information som fåtts innan metoden för inhämtandet av information avbrutits får dock*

Den lag som träder i kraft vid ingången av *Gällande lydelse*
år 2014

göra sig skyldig till ett brott som avses i 17 § 4 mom., får teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning riktas mot personen i fråga. På beslutsfattandet ska då 18 och 24 § tillämpas. Om domstolen inte beviljar tillstånd till teknisk avlyssning eller teknisk observation av utrustning, ska avlyssningen avslutas och de upptagningar som fås genom den och de anteckningar om uppgifter som fås genom den genast utplånas.

användas på samma villkor som överskottsinformation får användas enligt 54 §.

58 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. *Den domstol som beviljat tillståndet ska samtidigt skriftligen informeras om underrättelsen.*

På yrkande av en anhållningsberättigad polisman får domstolen besluta att underrättelsen enligt 1 mom. till den som varit föremål för åtgärden får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

58 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört.

På yrkande av en anhållningsberättigad polisman får domstolen besluta att underrättelsen enligt 1 mom. till den som varit föremål för åtgärden får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtning av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Om den som är föremål för inhämtandet av information inte är identifierad vid utgången av den utsatta tid eller det uppskov som avses i 1 eller 2 mom. ska han eller hon utan ogrundat dröjsmål skriftligen underrättas om inhämtandet av informationen när identiteten har utretts.

Samtidigt ska den domstol som beviljat tillståndet informeras skriftligen om underrättelsen.

Den som varit föremål för inhämtande av

Den som varit föremål för inhämtande av information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen iaktas i tillämpliga delar.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 2 och 3 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

I fråga om handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 45 § iaktas i tillämpliga delar. Ärenden som gäller underrättelse om bevisprovokation genom köp och om styrd användning av informationskällor ska behandlas vid Helsingfors tingsrätt med iakttagande i tillämpliga delar av 6 mom. i den paragrafen.

information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen iaktas i tillämpliga delar.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 2 och 3 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

I fråga om handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 45 § iaktas i tillämpliga delar. Ärenden som gäller underrättelse om bevisprovokation genom köp och om styrd användning av informationskällor ska behandlas vid Helsingfors tingsrätt med iakttagande i tillämpliga delar av 6 mom. i den paragrafen.

6 kap.

Polisundersökning

1 §

Polisundersökningens inriktning och tillämpliga bestämmelser

Med polisundersökning avses annan undersökning som polisen ålagts genom lag än förundersökning med anledning av brott. Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska polisen göra undersökning för att med anledning av en anmälan eller av någon annan särskild orsak hitta en försvunnen person *eller utreda orsaken till en eldsvåda*.

6 kap.

Polisundersökning

1 §

Polisundersökningens inriktning och tillämpliga bestämmelser

Med polisundersökning avses annan undersökning som polisen enligt lag ska företa än förundersökning med anledning av brott. Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska polisen, med anledning av en anmälan eller när det annars av särskilda skäl är befogat, företa polisundersökning för att hitta en försvunnen person.

2.

Lag**om ändring av 37 § i konkurrenslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 37 § 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

37 §

Förfarandet vid inspektioner

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge
handräckning finns i 40 § i polislagen
(493/1995).

Föreslagen lydelse

37 §

Förfarandet vid inspektioner

Bestämmelser om polisens skyldighet att
ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen
(872/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 46 § i konsument säkerhetslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konsument säkerhetslagen (920/2011) 46 § som följer:

Gällande lydelse

46 §

Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 40 § i polislagen (493/1995).

Föreslagen lydelse

46 §

Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 41 § i räddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räddningslagen (379/2011) 41 § 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

41 §

Brandutredning

Föreslagen lydelse

41 §

Brandutredning

Polisen ska företa polisundersökning enligt 37 § i polislagen (493/1995) för att reda ut brandorsaken vid sådana eldsvådor som har lett till dödsfall, allvarliga personskador eller betydande egendomsskador.

Polisen ska företa polisundersökning enligt 6 kap. 1 § i polislagen (872/2011) för att reda ut brandorsaken vid sådana eldsvådor som har lett till dödsfall, allvarliga personskador eller betydande egendomsskador.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 78 § i järnvägslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i järnvägslagen (304/2011) 78 § 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

78 §

Utförande av tillsynsuppdraget

Trafiksäkerhetsverket kan anlita sakkunnighjälp om det behövs för tillsynen. Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på de sakkunniga när de sköter sådana uppgifter som avses i detta moment. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen. Bestämmelser om polisens skyldighet att lämna handräckning finns i 40 § i polislagen (493/1995).

Föreslagen lydelse

78 §

Utförande av tillsynsuppdraget

Trafiksäkerhetsverket kan anlita sakkunnighjälp om det behövs för tillsynen. När de sakkunniga sköter i detta moment avsedda uppgifter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar på dem. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen. Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 18 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010) 18 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

18 §

Inspektionsrätt

Föreslagen lydelse

18 §

Inspektionsrätt

I fråga om polisens skyldighet att ge handräckning föreskrivs i 40 § i polislagen (493/1995).

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 30 § i lagen om ett system för identifiering av djur**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om ett system för identifiering av djur (238/2010) 30 § som följer:

Gällande lydelse

30 §

Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att lämna handräckning finns i 40 § i polislagen (493/1995).

Föreslagen lydelse

30 §

Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag**om ändring av 48 § i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet (1664/2009) 48 § 6 mom., sådant det lyder i lag 860/2012, som följer:

Gällande lydelse

48 §

Tillsyn

Föreslagen lydelse

48 §

Tillsyn

Trafiksäkerhetsverket får utföra sitt tillsynsuppdrag med eller utan förhandsanmälan. Trafiksäkerhetsverket får vid tillsynen anlita sakkunniga, om det behövs för tillsynen. När de sakkunniga sköter i detta moment avsedda uppgifter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar på dem. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974). Bestämmelser om polisens skyldighet att lämna handräckning finns i 40 § i polislagen (493/1995).

Trafiksäkerhetsverket får utföra sitt tillsynsuppdrag med eller utan förhandsanmälan. Trafiksäkerhetsverket får vid tillsynen anlita sakkunniga, om det behövs för tillsynen. När de sakkunniga sköter i detta moment avsedda uppgifter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar på dem. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974). Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.**Lag****om ändring av 135 § i avfallslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i avfallslagen (646/2011) 135 § som följer:

Gällande lydelse

135 §

Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att lämna handräckning finns i 40 § i polislagen (493/1995) och bestämmelser om gränsbevakningsväsendets skyldighet att lämna handräckning i 77 § i gränsbevakningslagen (578/2005). Också tullverket är skyldigt att lämna handräckning för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Föreslagen lydelse

135 §

Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att lämna handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011) och bestämmelser om gränsbevakningsväsendets skyldighet att lämna handräckning i 77 § i gränsbevakningslagen (578/2005). Också tullverket är skyldigt att lämna handräckning för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .
—————

12.**Lag****om ändring av 38 § i biobankslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i biobankslagen (688/2012) 38 § som följer:

Gällande lydelse

38 §

Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att lämna handräckning finns i 40 § i polislagen (493/1995).

Föreslagen lydelse

38 §

Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

13.

Lag**om ändring av 3 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet (26/2009) 3 § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Definition av information och underrättelser

I denna lag avses med information och underrättelser

1) uppgifter i de personregister som avses i 2—4 och 6 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003),

2) uppgifter i de personregister som avses i 21—23 och 23 a—23 d § i tullagen (1466/1994),

3) uppgifter i de personregister som avses i 3, 4 och 7—12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), samt

4) uppgifter som annars med stöd av 35, 36 och 36 a § i polislagen (493/1995), 13 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, 28 § i tullagen, 17, 18 och 22 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller någon annan lag eller ett avtal innehas av polisen, tullverket eller gränsbevakningsväsendet eller som är tillgängliga för dem utan att de vidtar tvångsåtgärder.

Föreslagen lydelse

3 §

Definition av information och underrättelser

I denna lag avses med information och underrättelser:

1) uppgifter i de personregister som avses i 2—4 och 6 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003),

2) uppgifter i de personregister som avses i 21—23 och 23 a—23 d § i tullagen (1466/1994),

3) uppgifter i de personregister som avses i 3, 4 och 7—12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), samt

4) uppgifter som annars med stöd av 4 kap. 2 och 3 § samt 5 kap. 40 § i polislagen (872/2011), 13 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, 28 § i tullagen, 17, 18 och 22 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller någon annan lag eller ett avtal innehas av polisen, tullverket eller gränsbevakningsväsendet eller som är tillgängliga för dem utan att de vidtar tvångsåtgärder.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .
—————